KN GORICA SOLKAN

TRST, nedelja 24. julija 1955
Leto XI. - Št. 174 (3103)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 25 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, III. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANČIŠKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. — Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 30 din - Podruž.: GORICA, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82
NAROČNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — Federat. ljudska republika Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

USPEŠEN ZAKLJUČEK KONFERENCE V ŽENEVI ODPIRA NOVE PERSPEKTIVE MIRNEGA SOŽITJA

Zadnji dan konference so štirje načelniki vlad dosegli popoln sporazum o vseh točkah in sestavili smernice za nadaljnja pogajanja o Nemčiji, evropski varnosti in razorožitvi - Navdušeno ozračje ob zaključku konference in topli pozdravi ženevskega prebivalstva vsem štirim delegacijam - Pomen ženevske konference za razvoj mednarodnih dogodkov bo odvisen od nadaljnjega prizadevanja štirih vlad za svetovni mir

ŽENEVA, 23. — V splošnem veselju in celo navdušenju, ki je najbolje pričalo o razpoloženju delegacij, se je končala danes zvečer konferenca načelnikov vlad štirih velesil s sporazumom o vseh točkah dnevnega reda. Pomen konference in njenega uspeha je bolj kot v konkretnih rezultatih, — ki jih po enem tednu diskusij po skoraj desetih letih hladne vojne ni bilo mogoče pričakovati — v prizadevanju vseh delegacij, da pripomorejo k sporazumevanju in da čim več prispevajo k vzpostavitvi medsebojnih dobrih odnosov, razumevanja in zaupanja. To je posebno dokazal zadnji dan konference, ko je bila jasno razvidna volja, da se premagajo že zadnja nesoglasja, (ki so končno bila še včeraj zvečer ista kot ob začetku konference) in ko so bila ta nesoglasja tudi odstranjena.

Uspeh konference je bil sporočen ob 17. uri, ko se je končala popoldanska ožja seja, na kateri je bil dosežen popoln sporazum o smernicah za nadaljnje delo zunanjih ministrov. Predstavnik sovjetske delegacije Iljišev je izjavil, da je konferenca «prišla do zmagovitega zaključka». S podobnimi izrazi so vest sporočili tudi tiskovni predstavniki ostalih delegacij.

Včeraj zvečer so imeli zunanji ministri nočno sejo, edino na vsej konferenci. Razšli so se ob 23.30 in ločila so jih še znatna nesoglasja o smernicah, ki jih naj dajo štirje veliki za nadaljevanje pogajanj.

Danes predpoldne od 9.30 do 10.20 je bil maršal Žukov na zasebnem razgovoru pri predsedniku Eisenhowerju. Pobudo za sestanek je dal Žukov in splošni vtis v ženevskih krogih je bil, da sta oba vojna tovariša poskušala v kar najbolj neformalnem ozračju premostiti zadnje težave. Razgovoru sta prisostvovala samo uradni tolmač sovjetske delegacije Trojanovski in ameriški veleposlanik v Moskvi Charles Bohlen. Na pobudo francoskega ministrskega predsednika Faura pa je že včeraj francoska delegacija posredovala pri sovjetski, da bi se našla osnova za sporazum. Faure, ki govori dobro rusko, je našel zelo dober osebni stik s sovjetskimi voditelji.

Od 10.30 do 11. ure so se v Palači narodov posvetovali trije zahodni šefi delegacij, ob 11. uri pa je prispel tja tudi maršal Bulganin. Začela se je prva ožja seja, na kateri so vsakega načelnika spremljali samo štirje člani delegacije, med njimi vsi zunanji ministri. Že na tej seji je bil dosežen znaten napredek. Štirje veliki so se dogovorili, da se bodo ponovno sestali ob 14. uri.

Med kratkim odmorom za kosilo se je Faure posvetoval z MacMillanom in Dullesom v Palači narodov, kjer so se vsi lotili hladnega kosila. Pinay je spremljal Molotova v njegovo rezidenco, Eisenhower, Eden in Bulganin pa so se ločeno odpeljali v svoje vile.

Ob 14. uri se je začela druga ožja seja v ozračju, ki je bilo znatno boljše od napetosti, ki se je pojavila včeraj predpoldne. Bilo je že znano, da so našli formule za rešitev in da sklepi niso več daleč. Ob 17. uri, potem ko so si načelniki vlad od 15.10 do 15.30 privoščili kratek odmor, je bilo sporočeno, da je bil dosežen sporazum o vseh točkah.

Sklenjeno je bilo, da bodo imeli redakcijski odbori pol drugo uro časa za sestavljanje besedil. Za 18.30 je bila napovedana plenarna seja, docela formalna, za zaključek konference. Seja se je končala nekaj pred 19.30. Nekoliko minut pred koncem sta prispela v Palačo narodov Mamie Eisenhower in predsednikov sin John. Prvi je poklical svoj avto Dulles; celo njegov običajno mrki obraz je bil nasmejan. Takoj za njim je prišel skozi vrata Eisenhower z ženo in sinom. Z odprtim avtomobilom se je peljal po ženevskih ulicah med ploskanjem in pozdravi prebivalstva.

Takoj nato so se na vratih prikazali sovjetski delegati, nasmejani in očitno zadovoljni. Prvič se je zgodilo, da so bili prav njim namenjeni največji aplavzi. Bulganin je večkrat vstal v avtomobilu in z roko odzdravljal. Eden in njegova žena sta vzbudila manj pozornosti, precej ploskanja pa je bil deležen Faure, ki je v zadnjih dneh odigral važno vlogo posredovalca.

Predsednik Eisenhower se je iz Palače narodov odpeljal takoj na letališče Cointrin. Za švicarski radio je dal kratko izjavo, v kateri se je zahvalil domačim oblastem za gostoljubnost, nato pa se je napotil k letalu med špalirjem svoje osebne straže, ki je s svojimi širokokrajnimi klobuki z raznobarvnimi trakovi vzbujala ta teden v Ženevi precejšnjo pozornost.

Eisenhowerja pričakujejo v Washingtonu jutri predpoldne ob 9.30. Pričakujejo, da mu bo prebivalstvo pripravilo triumfalen sprejem, kar že samo po sebi kaže popularnost nove politike, ki jo je po precejšnjem obotavljanju ubrala Bela hiša. Javnost bo imela prost dostop na letališče, sprejemu pa bodo prisostvovali vsi člani vlade.

Nekoliko minut za Eisenhowerjem se je ob 19.47 dvignilo z letališča Cointrin Dullesovo letalo. MacMillan bo odpotoval jutri predpoldne, Eden pa ob 14. uri. Bulganin in ostali člani sovjetske delegacije se bodo odpeljali v Moskvo jutri predpoldne, vendar točna ura še ni znana. Prav tako še ni znana ura odhoda francoske delegacije.

Po ženevski konferenci ni bilo izdano nobeno skupno uradno poročilo. Edini pisani dokument konference je besedilo smernic za nadaljnje delo zunanjih ministrov. Pač pa so vsi štirje načelniki delegacij na zadnji plenarni seji poudarili važnost konference in njenega uspeha.

Smernice za delo zunanjih ministrov

«Načelniki vlad ZDA, Francije, Združenega kraljestva in ZSSR so v želji, da prispevajo k zmanjšanju mednarodne napetosti in k utrditvi zaupanja med državami, naročili svojim zunanjim ministrom, naj nadaljujejo proučevanje spodaj omenjenih vprašanj, o katerih je prišlo do izmenjave mnenj med ženevsko konferenco, in naj priporočijo učinkovita sredstva za njihovo rešitev, pri čemer naj upoštevajo obstoječo povezanost med združitvijo Nemčije in vprašanji evropske varnosti, pa tudi dejstvo, da odgovarja zadovoljiva rešitev vsakega vprašanja interesom utrditve miru.

1. VARNOST V EVROPI IN NEMČIJA. — Da se zagotovi varnost Evrope, upoštevajoč zakonite interese vseh držav in njihovo neodtujljivo pravico do posamezne in kolektivne upravičene samoobrambe, bodo ministri proučevali razne predloge, med njimi naslednje:

Sklenitev varnostne pogodbe, ki se tiče Evrope ali dela Evrope in ki bi vsebovala določilo, po katerem bi se države članice obvezale, da se ne bodo poslužile sile in da bodo odklonile vsako pomoč napadalcu; omejitev, nadzorstvo in pregledovanje oboroževanih sil in oborožitve; določitev področja med Vzhodom in Zahodom, kjer bi bila razvrstitev oboroženih sil določena s skupnim sporazumom. Ministri bodo morali tudi proučevati vsak drugi eventualni predlog za rešitev tega vprašanja.

Načelniki vlad, zavedajoč se svoje skupne odgovornosti za ureditev nemškega vprašanja in združitev Nemčije, se strinjajo, da bo ureditev nemškega vprašanja in združitev Nemčije s svobodnimi volitvami izvršena v skladu z nacionalnimi interesi nemškega ljudstva in z interesi evropske varnosti. Zunanji ministri bodo podvzeli vse ukrepe, ki se jim bodo zdeli prikladni, da se omogoče sodelovanje ostalih zainteresiranih strank oziroma posvetovanje z njimi.

2. RAZOROŽITEV. — Štirje načelniki vlad želijo odstraniti vsako nevarnost vojne in zmanjšati vojaška bremena; obenem so prepričani, da je za zagotovitev miru in izboljšanje blaginje narodov potrebno vzpostaviti organizacijo, katere naloga bi bila nadzorstvo in znižanje vse oborožitve in oboroženih sil v okoliščinah, ki bi dajale učinkovita jamstva; obenem priznavajo, da bi vsak napredek na tem področju sprostil obsežne materialne vire, ki jih je mogoče posvetiti mirnemu gospodarskemu razvoju narodov in izboljšanju njihove blaginje, pa tudi pomoči manj razvitim področjem.

Zaradi tega so se dogovorili:

a) da bodo v ta namen nadaljevali s skupnimi napori, da se vzpostavi zadovoljiv razorožitveni sistem s pomočjo pododbora komisije OZN za razorožitev;

b) da bodo dali svojim predstavnikom v tem pododboru navodila, naj v izvajanju mandata, ki so ga dobili od Združenih narodov, upoštevajo pri svojem delu mnenja in predloge, ki so jih prikazali načelniki vlad med to konferenco;

c) da bodo predlagali, naj se prihodnja konferenca pododbora začne 29. avgusta 1955 v New Yorku;

č) da bodo naročili zunanjim ministrom, naj upoštevajo delo komisije za razorožitev ter mnenja in predloge, ki so jih prikazali načelniki vlad med pričujočo konferenco, in naj proučijo, ali bi mogle štiri vlade podvzeti še druge koristne pobude na področju razorožitve.

3. RAZVOJ STIKOV MED VZHODOM IN ZAHODOM. — Zunanji ministri bodo morali poveriti izvedencem proučevanje vseh ukrepov — tudi onih, ki bi jih podvzeli organizmi in agencije Združenih narodov — ki bi mogli

a) pripeljati do postopnega odpravljanja ovir, ki preprečujejo svobodno občevanje in miroljubno trgovino med narodi;

b) omogočiti med državami in narodi one svobodnejše izmenjave in stike, ki odgovarjajo njihovemu vzajemnemu interesu.

4. Zunanji ministri štirih velesil se bodo sestali v Ženevi v oktobru, da bi se lotili proučevanja teh vprašanj in sklepali o svojih delovnih metodah.»

Sodelovanje in vzajemno razumevanje edina pot do omiljenja napetosti

«Zunanjim ministrom pripada naloga, da ohranijo vero v to, kar smo začeli imenovati ženevski duh», je dejal predstavnik franc. delegacije - Zadovoljstvo Churchilla, Mikojana, Nixona in Figla

ŽENEVA, 23. — Nekaj povsem novega na tiskovnih konferencah, ki spremljajo mednarodne sestanke, se je zgodilo danes v Ženevi. Več kot sto novinarjev iz vseh dežel in vseh prepričanj je dolgo in toplo aplavdiralo predstavniku sovjetske delegacije Leonidu Iljiševu, načelniku tiskovnega oddelka sovjetskega zunanjega ministrstva, ko se jim je zahvalil za objektivno, pošteno in resnicoljubno poročanje, s katerim so spremljali delo ženevske konference in s tem prispevali k boljšemu razumevanju perečih vprašanj med javnim mnenjem. Novinarji so se zgrnili okrog Iljiševa, mu stiskali roko in mu želeli srečno pot.

Iljišev je začel tiskovno konferenco — katere ton je bil prisrčen in skoraj ganjen v skladu z ekspanzivnim ruskim značajem — z nagovorom: «Dragi prijatelji!» Naznanil je konec konference in dejal, da so vsi narodi sveta z velikim upanjem gledali v Ženevo; to upanje ni bilo razočarano. Že samo dejstvo, da so se načelniki štirih vlad — prvič po desetih letih — sestali in da je njihovo delo pripeljalo do rezultatov, utrjuje prepričanje, da je duh sodelovanja in vzajemnega razumevanja edina pot, ki vodi k omiljenju mednarodne napetosti, je dejal Iljišev in nato na kratko povzel govore štirih načelnikov vlad na zaključni seji. Navedel je samo nekaj stavkov iz govora maršala Bulganina in ni omenil njegovih besed o obžalovanju, da se konferenca ni bolj posvetila azijskim problemom. Zaradi tega stavka je Eisenhower nekoliko spremenil že pripravljeno besedilo svojega govora in omenil, da se v tem ne strinja s «prejšnjim govornikom».

Predstavnik francoske delegacije je izjavil: «Konferenca je dosegla namen, ki si ga je zastavila. Štirje veliki so določili dan in kraj prihodnjega sestanka štirih zunanjih ministrov in točno določili smernice, ki se jih bodo morali ministri držati. Prvič se bo sestala konferenca zunanjih ministrov z natanko določenimi nalogami. Dosežen je bil popoln sporazum o vseh točkah».

Nadalje je predstavnik omenil težavno nalogo Edgara Faura, ki je predsedoval zadnjim sejam, in dodal: «Razgovori so bili iskreni in odkriti in so se zlahka spreminjali v prave dialoge. Prav gotovo je treba tudi temu osebnemu stiku med delegati pripisati delno zaslugo za uspeh konference». Predstavnik je še dodal, da se zdi francoski delegaciji posebno važen tretji del smernic, ki govori o stikih med Vzhodom in Zahodom, kajti «Faure je mnenja, da bo postopno odstranjevanje ovir za razvoj vseh izmenjav med Vzhodom in Zahodom omogočilo, da bo izginila železna zavesa».

Končno je francoski predstavnik dejal, da so načelniki vlad hoté in premišljeno prevzeli tveganje, da zaupajo v prihodnost. «Zunanjim ministrom — je dodal — pripada naloga, da ohranijo vero v to, kar smo začeli imenovati ženevski duh».

Kot so po vsem svetu z zanimanjem in napetostjo zasledovali potek ženevske konference, tako je tudi njen uspešni zaključek že zbudil prve komentarje. Sir Winston Churchill, ki je že pred petimi leti prvič sprožil zamisel o konferenci na najvišji ravni in ki jo je pred dobrima dvema letoma ponovno poudaril, ki pa mu zaradi notranjih razmer v Angliji ni bilo dano, da bi se je osebno udeležil, je za danes odklonil vsak komentar in izjavil, da bo govoril v spodnji zbornici, kakor hitro bo tam na dnevnem redu debata o ženevski konferenci. Prijatelji starega državnika pa zagotavljajo, da je «Old Winnie» zelo zadovoljen zaradi uspeha ženevskih razgovorov.

V Moskvi je podpredsednik sovjetske vlade Mikojan na sprejemu v egiptovskem veleposlaništvu izjavil novinarjem: «Moj vtis je kar najboljši. Ozračje se je spremenilo. Vreme je lepo in kadar je vreme lepo, je vse dobro».

Avstrijski zunanji minister Figl je izjavil: «Prepričani smo, da bo nova smer svetovne politike, ki se je začela s podpisom avstrijske državne pogodbe, pripeljala do pozitivnih rezultatov. To obetajo rezultati, o katerih nam poročajo iz Ženeve, pa tudi prijateljsko ozračje, ki je označevalo potek konference».

Podpredsednik ZDA Richard Nixon je dejal, da pomeni ženevska konferenca «prikladno platformo, s katere je mogoče pobijati propagando, ki prikazuje Ameriko kot vojnohujskaško in potencialno napadalno državo». Dodal je, da so osebni stiki s predsednikom Eisenhowerjem omogočili sovjetskim voditeljem, da se prepričajo o «iskrenosti in osebni verodostojnosti predsednika».

Senator Russell, predsednik komisije za oborožene sile, je izrazil prepričanje, da sta Eisenhower in Dulles predstavljala v Ženevi Ameriko na občudovanja vreden način». Dodal je, da so lahko samo «ultraoptimisti» pričakovali takojšnje rezultate, da pa je dovolj, da je konferenca ustvarila osnove za rešitev obstoječih problemov. Republikanski senator Willey, vplivni član zunanjepolitične komisije, pa je izjavil: «Ženevska konferenca je bila najbolj odkrita in iskrena, kar jih je bilo v mnogih letih. Po njeni zaslugi ima svet zdaj povsem drugačne pojme o mednarodnih konferencah. Tudi to je zelo važen činitelj.»

Zaključni govori štirih velikih

Ob zaključku konference je francoski ministrski predsednik Edgar Faure, ki je predsedoval zadnji seji, izjavil naslednje:

«Naš sestanek gre h koncu. Vendar se ne smemo ločiti. Hočem reči, da če ne bomo več vsi štirje telesno navzoči v isti dvorani, moramo ostati moralno združeni v eni sami volji. Dovolili mi boste misel, da bodo onkraj doseženih sporazumov o nekaterih vprašanjih, o nekaterih besedilih, o nekaterih smernicah, že samo dejstvo našega sestanka, duh, ki je prevladoval v naših diskusijah, vzajemno razumevanje, ki je iz tega nastalo, globoko obeležili mednarodne odnose in ugodno vplivali na njihov razvoj.

V Ženevi smo pokazali skupno odločnost, zdaj pa je naša naloga, da najdemo primerna sredstva. Na tej poti smo že naredili prve korake, obstajajo pa še ovire. Nismo jih poskušali prikriti, kajti le z resnico je mogoč napredek. Če je res, da sloni življenje na napetosti in izhaja vedno iz neke sile — potrudimo se, da bo ta napetost in ta sila odslej razumevanje in prijateljstvo, ne pa več sovraštvo in nezaupanje. Narodom, ki gledajo v nas, in ne samo tistim, ki so nam poverjeni, moramo znati predlagati, naj postopoma nadomestijo še potrebne varnostne ukrepe s konstruktivnimi in koristnimi mirovnimi nalogami».

Maršal Bulganin pa je izrekel hvalnico «ženevskemu duhu», poudaril je, da je konferenca okrepila zaupanje med štirimi vladami in podčrtal važnost osebnih stikov. Bulganin je na kratko prikazal stališče svoje vlade do glavnih vprašanj, o katerih so razpravljali na konferenci — Nemčija, evropska varnost in razorožitev — in opozoril da se združena Nemčija ne sme priključiti nobeni vojaški skupnosti in da morajo predstavniki obeh Nemčij sodelovati pri delu štirih zunanjih ministrov.

Maršal Bulganin je nadalje izrazil svoje obžalovanje, ker na konferenci niso posvetili vprašanjem Daljnega vzhoda ustrezne pozornosti in pri tem omenil Indokino, Formozo in vprašanje sprejema LR Kitajske v OZN.

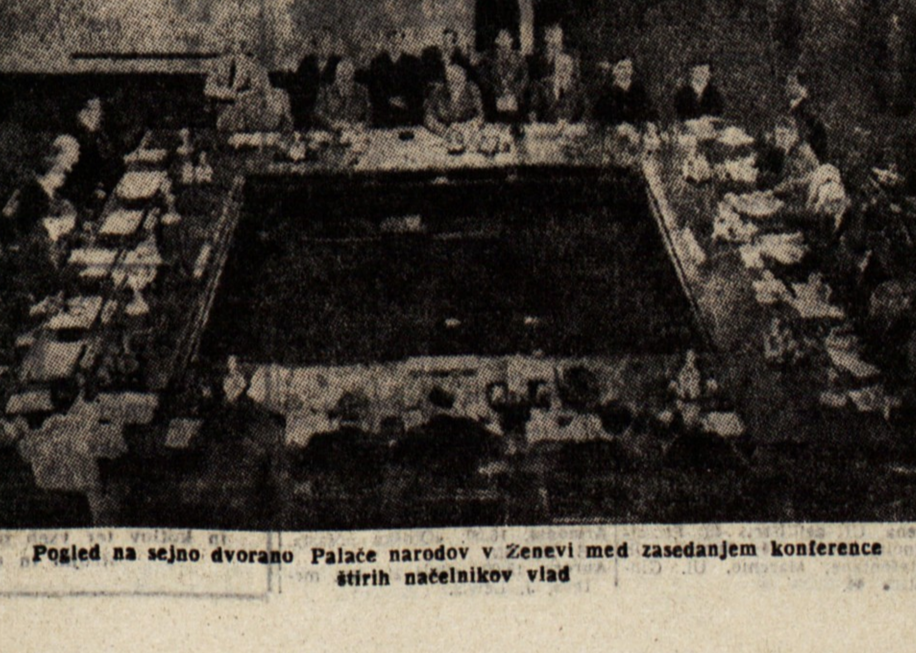
Bulganin je zaključil svoj govor z izražanjem upanja, da bodo sprejetim sklepom sledila dejanja. «Če bomo zvesti ženevskemu duhu, je izjavil Bulganin, bo duh miru ohranjen, narodi pa bodo osvobojeni strahu».

Angleški ministrski predsednik Eden je najprej opozoril, da je konferenco štirih načelnikov vlad prvi predlagal Sir Winston Churchill že pred dvema letoma. Konferenca si je zastavila omejeno nalogo, ki je bila izpolnjena, je dejal Eden, in dodal, da omogoča doseženi sporazum lotevanje vprašanj nemške enotnosti in evropske varnosti. Nihče ne pričakuje, da bo mogoče obe zapleteni vprašanji v vseh podrobnostih rešiti čez noč. Vendar so možnosti danes večje kot kdajkoli od konca vojne; v smernicah zunanjim ministrom je vse glavno, kar je potrebno za dokončno rešitev.

«Svet je zapazil ton in duha, ki sta obeleževala naše delo. Oni, ki so se udeležili teh pogajanj, so opazili novega spravnega duha», je izjavil Eden in dodal, da so bili še bolj od razgovorov na plenarnih sejah koristni zasebni stiki izven konferenčne dvorane. «Če bomo znali nadaljevati naše skupno delo v duhu tega sestanka, bo to, kar je danes upa poln obet, lahko postalo trdna realnost».

Predsednik Eisenhower pa je dejal, da je bila to zgodovinska konferenca in «zelo dober teden», katerega dokončno vrednost in pomen pa bodo določila šele nadaljnja dejanja vlad, ki bodo sledila temu dobremu začetku. Eisenhower je opozoril, da konferenca ni imela namena, da bi dosegla dokončne rešitve, temveč da bi se našla pot, ki vodi k rešitvam in izboljšuje perspektive svetovnega miru. «V tej zaključni uri sestanka je moja sodba, da so se perspektive trajnega miru v pravičnosti; blaginji in večji svobodi izboljšale. Nevarnost grozne tragedije moderne vojne se je zmanjšala», je dejal Eisenhower in nadaljeval, da bo delo zunanjih ministrov za izvedbo smernic, ki so bile izdelane na konferenci, izredno važno. Naloga zunanjih ministrov je namreč, da se na osnovi okvirnih smernic doseže sporazum o stvareh, o katerih so v Ženevi razpravljali samo v širokih obrisih. «Vem, da jim vsi želimo dobro delo. Zaupam, da bomo vsi hoteli odpirati njihovo delo ter popravke in spremembe, ki se jim bodo zdeli potrebni, da se ugladijo naši spori na tem področju».

Eisenhower je še izrazil željo, da bi se v prihodnjih mesecih in letih povečalo medsebojno spoznavanje in razumevanje med ljudstvi štirih držav, kot se je v tem tednu povečalo razumevanje med njihovimi voditelji.

Pogled na sejno dvorano Palače narodov v Ženevi med zasedanjem konference štirih načelnikov vlad

Cordell Hull umrl

WASHINGTON, 23. — V starosti 83 let je umrl danes Cordell Hull, bivši ameriški državni tajnik v letih 1933-1944. Leta 1945 je Cordell Hull dobil Nobelovo nagrado za mir.

TRŽAŠKA DELEGACIJA PRI SEGNIJU

PO OBLJUBAH naj slede dejstva

Enourni razgovor o pristanišču, pomorstvu, železniških zvezah in prosti coni - Rotacijski fond še vedno negotov

(Od našega dopisnika)

RIM, 23. — Tržaško občinsko delegacijo, ki je bila včeraj pri Merzagori in Di Leonu, je včeraj sprejel predsednik italijanske vlade Segni. Razgovoru, ki je trajal nekaj čez uro, je prisostvoval tudi podtajnik predsedstva vlade Luigi Russo.

V razgovoru so se tržaški predstavniki dotaknili številnih gospodarskih vprašanj, od katerih rešitve je odvisna ozdravitev sedanjega žalostnega stanja tržaškega gospodarstva. Predvsem so tržaški predstavniki govorili o rotacijskem fondu, glede katerega pa žal niso dosegli ugodnih rezultatov, ker mora o tem fondu razpravljati najprej poslanska zbornica, nato pa senat in vlada pred tem praktično ne more ukreniti ničesar. Parlamentarna komisija bo o rotacijskem fondu razpravljala prihodnji četrtek, ko bo senat že imel počitnice, tako da se bo vprašanje rotacijskega fonda zaradi administrativnih težav ponovno zavleklo in ostalo negotovo najmanj za mesec dni.

Prav glede tega vprašanja so upravičene ostre kritike na račun lokalnih gospodarskih in političnih krogov, saj je vprašanje rotacijskega fonda postalo akutno že v aprilu, medtem ko so odgovorni tržaški krogi pričeli zanj zanimati šele sedaj. Vendar pa sestava nove parlamentarne komisije, kot tudi obširna zagotovila predsednika vlade, utemeljujejo upanje, da bo to vprašanje rešeno tako, da bo fond na razpolago Trstu in Gorici, torej brez Vidma, in da bo uprava fonda vsaj delno v tržaških rokah.

Tržaški predstavniki so nato predsednika vlade opozorili na pomembna tržaška pristaniška vprašanja in poudarili ostro konkurenco Reke in Bremena zaradi katere je Trst izgubil v zadnjem času okrog milijon ton prevozov premoga.

Zlasti je pomembno priznanje Segnija, da je Trst važno središče za promet s Srednjim in Daljnim vzhodom. Tržaški predstavniki so zahtevali, da bi bil Trst matično pristanišče za redno progo proti Daljnemu vzhodu z najmanj dvema ladjama. Vendar je to zvezano s širšimi mednarodnimi političnimi vprašanji, saj je obnovitev prog proti Daljnemu vzhodu tesno zvezana z obnovo diplomatskih odnosov s Kitajsko.

Nič manjši ni pomen posredniške vloge, katero bi moral izvajati Trst med Vzhodno in Zapadno Evropo, kar pa je ponovno odvisno od ureditve političnih odnosov.

Okrepitev prometa je odvisna od obnovitve tržaške mornarice in to predvsem v okviru Tržaškega Lloyda, katerega tradicionalno ime se sedaj izkorišča predvsem v korist Genove in Neaplja. To pa po drugi strani zadeva tudi zaposlitev tržaških ladjedelnic, saj sedaj reške ladjedelnice grade v polnem ritmu, kar bo lahko povzročilo, da bodo tuji brodarji tudi v prihodnosti raje naročali svoje ladje na Reki na škodo tržaških ladjedelnic.

Tržaški predstavniki so v nadaljevanju razgovora opozorili predsednika vlade na netočnosti v njegovem govoru pred parlamentom, ko je dejal, da v Trstu že ugodno posluje prosta luka. Opozorili so ga na obsežne omejitve, katere veljajo še vedno v tržaškem pristanišču in zlasti na znano listo «TACK», ki obsega 500 predmetov, ki paralizira premestitev blaga v okviru pristanišča in v tranzitu. Tudi ta lista je rezultat hladne vojne in zaradi nje tržaško pristanišče praktično ne more svobodno sprejemati številnih vrst blaga.

Za okrepitev pristaniškega prometa so prav tako kot vprašanje pristanišča in pomorstva pomembne tudi pristaniške in zlasti železniške tarife, ki sedaj zaradi prevelike teže mnogokrat prisilijo trgovce, da pošiljajo blago tudi po daljših progah, ki pa so v resnici prav zaradi tega ugodnejše. Prav zaradi tega bi bilo treba okrepiti promet po najkrajših železniških zvezah, ki gredo po jugoslovanskem ozemlju in skrajšati železniško zvezo skozi Trbiž.

Govorilo se je tudi o drugih ukrepih za okrepitev gospodarstva in med njimi o novi tobačni tovarni, glede katere je Segni obljubil, da bo zainteresiral odgovornega ministra Andreottija.

Predmet razgovorov je bila tudi deželna avtonomija in prosta cona, čeprav ti dve vprašanji niso podrobno proučili. Tržačani so opozorili na nevarnost, da bi se pobudi glede obeh teh vprašanj ustavili ob intervenciji tretjih mest in pokrajin, ki nimajo s Trstom nikakih direktnejših stikov. Beneški krogi so na pr. že odkrito nastopili proti prosti coni v Trstu.

Ob koncu sestanka so tržaški predstavniki opozorili tudi na socialna vprašanja, ki upravičeno razburjajo delavstvo in med njimi predvsem na spor v CRDA, ki bo privedel v ponedeljek do splošne stavke. V tej zvezi je župan interveniral pri ministru za notranje zadeve, medtem ko je socialdemokrat interveniral pri ministru za delo Vigorelliju.

A. P.

* * *

Rezultati tržaške delegacije v Rimu žal niso privedli do takojšnje zadovoljive ureditve rotacijskega fonda, ki je predstavljal glavni povod za uradni obisk predstavnikom vlade in parlamenta. Vendar pa ta negativni rezultat, ki je, kot smo že omenili, nastal predvsem po krivdi tržaških odgovornih političnih krogov, še ne pomeni, da je bilo delo predstavnikov tržaškega občinskega sveta zaman. Nihče v Rimu ni mogel na lahko preiti dejstva, da je tržaška delegacija vsaj simbolično (čeprav v njej niso bili zastopani vsi predstavniki opozicije in tudi ne predstavniki Slovencev) tokrat v resnici predstavljala želje, interese in zahteve celotnega tržaškega prebivalstva. To dejstvo je imelo nedvomno svojo težo in je pripomoglo, da je delegacija lahko jasno in odločno obrazložila tržaške zahteve in bi zaradi tega morala doseči boljše razumevanje pri centralnih organih oblasti.

Delegacija je — kot se zdi — prebila glede številnih vprašanj led, ki je oklepal možnosti njih rešitve. Vsekakor pa bodo potrebne še nadaljnje intervencije in napori, da se dosežena zagotovila izvrše v duhu, ki je vladal v razgovoru s predsednikom vlade.

Prav v tej zvezi pa je skrajno škodljiva interferenca predstavnikov posameznih političnih strank, ki so skušali odvzeti delegaciji njen pomen. Kot je znano je tržaški predstavnik Krščanske demokracije bil že pred predstavniki občinskega sveta na razgovoru s Segnijem in govoril o istih vprašanjih. Težko je reči, če je postavil tržaške zahteve v istih terminih, ter je že s tega stališča njegova intervencija neumestna, saj se je Rim do sedaj mnogokrat izgovarjal, ko ni bilo rešeno neko vprašanje, češ da niti Tržačani niso glede njega istega mišljenja.

Sestanek Eden-Molotov o Vietnamu

ŽENEVA, 23. — Danes zvečer sta se sestala Eden in Molotov in kot nekdanja sopredsednika ženevske konference o Indokini razpravljala o položaju, ki je nastal v Vietnamu, ker južnovietnamska vlada noče izpolniti določil ženevskega premirja o izvedbi svobodnih splošnih volitev v vsej deželi.

Obenem so francoska, ameriška in angleška vlada poslale navodila svojim predstavnikom v Saigonu, naj pozovejo južnovietnamsko vlado, naj v skladu z lanskimi ženevskimi sporazumi začne s severnovietnamsko vlado pogajanja o volitvah.

Trgovinski sporazum med FLRJ in ZSSR

BEGRAD, 23. — V državnem tajništvu za zunanje zadeve je bila danes izvršena izmenjava ratifikacijskih listin trgovinskega in plačilnega sporazuma med Jugoslavijo in ZSSR, ki je bil podpisan v Moskvi 5. januarja t. l. in ki ga sta odobrila izvršni svet FLRJ 12. julija in vlada ZSSR 18. julija. Izmenjavo ratifikacijskih listin sta izvršila veleposlanik dr. Milan Bartoš in sovjetski veleposlanik v Beogradu Vasilij Valjkov ob navzočnosti višjih funkcionarjev državnega tajništva za zunanje zadeve in predstavnikov sovjetskega veleposlaništva.

Smrt Ghavama Sultaneha

TEHERAN, 23. — Danes je umrl Ahmed Ghavam es Sultaneh, večkratni iranski ministrski predsednik. Sultaneh je zapustil Iran, ko je prišel na oblast Mosadek. Vrnil se je pred dvema letoma. Bil je hudo bolan na srcu in je imel skoraj 90 let.

Sen. Ruggero Grieco umrl

Podtajnik PSI Rodolfo Morandi hudo bolan - Averell Harriman poudarja svoje veliko zanimanje za italijanski petrolej

(Od našega dopisnika)

RIM, 23. — Kot smo že poročali, je senatorja Ruggera Grieca, enega izmed najvidnejših voditeljev KPI, pred kratkim med nekim govorom zadela srčna kap. Danes okrog 19. ure pa je v Massa Lombarda umrl kljub naporom zdravnikov.

Ruggero Grieco je bil rojen leta 1893 v Foggi in je že z 19 letov vstopil v socialistično gibanje ter postal že leta 1919 član tajništva Italijanske socialistične stranke, na kongresu v Livornu l. 1921 pa je bil med ustanovitelji KPI skupaj s tržaškim voditeljem socialistov Ivanom Regentom. Takrat je postal tudi član CK in izvršnega odbora. Leta 1923 je bil aretiran zaradi «ogrožanja državne varnosti», vendar pa je bil oproščen. Leta 1924 je prvič potoval v Rusijo, kmalu nato pa je bil izvoljen za poslanca v rimskem parlamentu, kjer je ostal do leta 1926, ko je emigriral zaradi fašističnega preganjanja v Francijo. Fašistični posebni tribunal ga je v odsotnosti obsodil na 17 let ječe. Iz Francije je odpotoval v ZSSR, kjer je ostal do leta 1944 kot glavni urednik moskovske radijske oddaje v italijanščini. Tedaj se je vrnil v Italijo. Odlikovan je bil z medaljo za obrambo Moskve. V Italiji je bil leta 1944 imenovan za člana ustavodajne skupščine, nato pa je postal senator. Ponovno je bil izvoljen v senat leta 1953. Vedno je bil član CK, vodstva in izvršnega odbora KPI.

Grieco je bil eden najboljših poznavalcev agrarnih vprašanj Italije in je bil član parlamentarne komisije za kmetijstvo ter načeloval kmetijski sekciji v KPI. Napisal je naslednje knjige: «Uvod v agrarno reformo», «Vprašanja agrarne reforme», «Vprašanja agrarne politike», «Borbe za zemljo» itd. Hkrati je bil dejanski glavni urednik mesečnika KPI «Rinascita».

V Milanu pa leži zelo hudo bolan senator Morandi, namestnik glavnega tajnika PSI. Dvakrat je bil operiran na neki kliniki. Njegovo stanje, ki se je zdelo v začetku zadovoljivo, se je danes poslabšalo. Zaradi tega so se zbrali v Milanu okrog bolnika skoraj vsi člani vodstva PSI.

Danes je imel guverner države New York Averell Harriman tiskovno konferenco, med katero je zelo pohvalil gospodarski napredek Italije, predvsem zaradi Marshallovega načrta, in člane vlade, ki so mu zatrdili, da bodo nadaljevali zunanjo politiko prejšnjih vlad. Še prav posebej pa je omenil, da se je v razgovoru s Segnijem zelo zanimal za italijanski petrolej; rekel je, da se naftna polja lahko izkoriščajo z dobrimi rezultati samo tedaj, če država «pusti prizadevnosti, sposobnosti in pobudi privatnikov nalogo, da jih v celoti izkoristijo». Glede ženevske konference pa je rekel, da je zelo koristna. Dodal pa je, da so mu v Moskvi že leta 1926 rekli tisto, kar je izjavil Bulganin o neodvisnosti komunističnih strank v svetu, česar pa Harriman ne verjame.

A. P.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je leta 1947 izšla prva številka «Soče» kot glasilo Demokratične fronte Slovencev v Italiji.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, NEDELJA 24. julija
Kristina, Ratimir
Sonce vzide ob 4.37 in zatone ob 19.44. Dolžina dneva 15.07. Luna vzide ob 10.35 in zatone ob 21.31.
Jutri, PONEDELJEK 25. julija
Jakob st., Boljedrag

PO VEČ KOT DVEH MESECIH STAVKOVNE BORBE VARILCEV SV. MARKA

Jutri popoldne splošna stavka delavstva v podporo varilcem in v protest proti CRDA

Včerajšnji razgovor sindikalnih predstavnikov z dr. Palamaro se bo nadaljeval v petek - Letak sindikalnih organizacij s pozivom na meščanstvo

Jutri od 12. do 20. ure bo nepreklicno splošna stavka na vsem tržaškem področju. Uradniki, ki delajo po nepretrganem urniku, bodo zapustili delo ob 10. uri dopoldne, uslužbenci prevozniških mestnih in zasebnih podjetij pa bodo stavkali v dveh izmenah, in sicer od 10.30 do 12.30 in od 16. do 18. ure.

Včeraj je avtonomni sindikat vozačev taksijev pozval vse vozače, naj izrazijo svojo solidarnost z varilci ladjedelnice Sv. Marka s stavko ob isti uri, ko bo zaradi stavke počival tramvajski, avtobusni in trolejbusni promet.

Včeraj popoldne ob 18. uri je imel vladni generalni komisar dr. Palamara razgovor s predstavniki Delavske zveze in Delavske zbornice glede sporov v CRDA. Na podlagi tega razgovora je dr. Palamara sklenil, sklicati prizadete stranke na sedežu komisariata v petek 29. t. m. ob 10. uri dopoldne.

V zvezi s stavko sta izdali obe sindikalni organizaciji letak, naslovljen na delavce in meščane, v katerem ugotavljata, da so varilci Sv. Marka že nad dva meseca v stavki, ker je ravnateljstvo CRDA kršilo zakone in delovno pogodbo. Zaradi trmastega stališča ravnateljstva je bilo suspendiranih tudi 870 delavcev tako da nad tisoč delavcev in njihovih družin trpi lakoto.

Zaradi tega sta sindikalni organizaciji napovedali stavko in pozivata delavstvo naj se strnjeno udeleži te protestne akcije, s čimer bo tudi odločno pokazalo, da ne bo v prihodnosti dopuščalo, da bi drugi delodajalci ponavljali take zlorabe. V istem letaku pozivata sindikalni organizaciji, naj se delavstvo in meščanstvo udeleži zborovanja, ki bo jutri ob 20. uri na Trgu Venezia.

Delavstvo je pričakovalo, da ga bo podprl tudi koordinacijski odbor malih in srednjih podjetij, saj je tudi ono podprlo zadnjo zaporo trgovin in pomeni dolgotrajna stavka v CRDA veliko škodo tudi za razne trgovce na drobno. Zato je bilo delavstvo razočarano, ko je zvedelo, da niso pokazali trgovci nobene solidarnosti. To seveda ne bo okrnilo uspeha stavke, saj bodo stavkali pa trgovinski uslužbenci. Bančni uslužbenci so na primer že izjavili, da bodo vsi stavkali in s tem podprli pravično borbo varilcev. S slošno stavko bo vse tržaško delavstvo pokazalo, da ne bo dopuščalo samovoljnega ravnanja delodajalcev ter da bo na vse njihove diktatorske ukrepe primerno odgovarjalo.

* * *

Ker stavkajo varilci že nad dva meseca, so izgubili pravico do zdravniške oskrbe bolniške blagajne (INAM). Zato so se obrnili na zdravniško zbornico, če bi lahko kaj storila, da bi bila zagotovljena varilcem in njihovim svojcem brezplačna zdravniška pomoč. Zdravniška zbornica je odgovorila, da bo sporazumno z nekaterimi zdravniki nudila stavkajočim in njihovim svojcem brezplačno zdravniško pomoč. Kolikor bodo dopuščale možnosti, pa bodo pomagali tudi z zdravili. Kdor si želi zdravniško pomoč, naj se zato obrne na svoj sindikat, ki bo obvestil o tem zdravnike.

* * *

Danes bodo v Kinu ob morju razdelili nagrade otrokom delavcev, ki so se najbolj odlikovali v šoli ter se udeležili natečaja za najboljša spričevala, ki ga je razpisala Delavska zveza. Predvajali bodo tudi nekaj kratkometražnih filmov. Vabljeni so starši in otroci.

Zahvala Dijaški Matici

Ob zaključku študijev na klasični gimnaziji se z velikim hvaležnostjo spominjam Dijaške Matice, ki mi je s svojo nesebično pomočjo omogočila nadaljevanje šolanja na srednjih šolah. Globoko se zavedam poslanstva na narodnem in kulturnem področju, ki ga opravlja Dijaška Matica med zamejskimi dijaki, zato mislim, da bom najbolje upravičil zaupanje D. M. do mene s tem, da bom posvetil svoje sposobnosti narodni stvari na Tržaškem ter tako po svojih močeh upravičil obstoj in zaupanje, ki ga uživa ta ustanova med našim ljudstvom. PETER SANCIN

Uspehi tržaških jamarjev v jamah Primorskih Alp

Mladi tržaški speleologi (jamarji), ki se udeležujejo kot člani društva «Carlo Debeljak» raziskovanj na področju Monte Marguareis v Primorskih Alpah (na meji med Francijo in Italijo) so dosegli dno jame Col del Pas pri Upegi in pri tem v globini 463 m izvedli raziskavanja in topografske ugotovitve. Po več kot 1900 m težavne poti med galerijami in neizmernimi hodniki in več metrov visokim skalnatimi zaprekami, je jamarje zaustavil sifon, ki je preprečil nadaljnje raziskovanje. V tej vdolbini so izvedli 9 spustov, pri katerih so se zadržali v jami 93 ur in so pri tem poleg topografskih ugotovitev zbrali vzorce kamenja in peska iz različnih globin ter izvršili številna opazovanja oblikoslovnega, geološkega, vodnega, biološkega in vremenoslovnega značaja. Vsa ta opažanja znanstvenega in tehničnega značaja, ki so jih tržaški jamarji že izvedli in ki jih nameravajo še izvesti pri nadaljnjih raziskovanjih na omenjenem področju, bodo skrbno urejena in sporočena pristojnim inštitutom ter vsenarodnemu jamarskemu kongresu, ki bo oktobra na Sardiniji.

Obenem s prvo je druga skupina jamarjev iste ekspedicije raziskovala v drugi jami v globini nad 300 m. Zdi se, da je ta jama v direktni zvezi z jamo Col del Pas. Ekspedicija namerava raziskovati tudi v jami Raimond Paché, ki leži 2 uri hoda od Col del Pas in je doslej raziskana le do globine 280 m.

Ko se bo ekspedicija društva «Carlo Debeljak», ki jo vodi Almerindo Brenna in ki jo sestavljajo Giorgio Nicon, Claudio Schilan, Aldo Germani, Albino Furlan, Mario De Gobbo, Vinicio Divo, Carlo Berni, Egeo Tarlao in Grillo vrnila predvidoma 29. t. m. v Trst, bodo sporočeni še drugi rezultati raziskovanj.

S SEJE OBČINSKEGA SVETA V DOLINI

ZA JAVNA DELA V DOLINSKI OBČINI predlaganih 152 milijonov lir stroškov

V tej vsoti so vključeni stroški za delavce SELAD, za razna cestna in gradbena dela - Odobreni resoluciji

Na dolinskem županstvu je bila pretekli torek redna seja občinskega sveta, na kateri so razpravljali o nekaterih vprašanjih glavnega značaja ter o gospodarski krizi, ki je zajela naše področje.

Obširno poročilo o vseh vprašanjih, ki se tičejo tržaškega gospodarstva in ki neposredno vplivajo na zaostritev krize, je podal dolinski župan Lovriha, ki je predvsem poudaril, da se še sedaj ni začel izvajati načrt za dvig tržaškega gospodarstva ter je pri tem omenil znane izjave nekaterih italijanskih poslancev, ki menijo, da bi se krize rešila z izseljevanjem v Avstralijo in druge dežele. Župan je govoril tudi o položaju v združenih jadranskih ladjedelnicah, potem pa je občinskemu svetu predložil dve resoluciji v odobritev in sicer glede ustanovitve krožnega sklada, dodelitve pomorskih prog, ustanovitve integralne proste cone ter deželne avtonomije; v drugi resoluciji pa občinski svet poziva glavnega generalnega komisarja dr. Palamaro naj takoj posreduje za rešitev spora v ladjedelnici Sv. Marka. Obe resoluciji sta bili seveda sprejeti.

Svetovalci so nato razpravljali o 16. in 17. gospodarskem načrtu, ki zajema obdobje od 1. julija 1955 do 30. julija 1956. Načrt je obširen, saj predvideva skupno za 152 milijonov 780.000 lir raznih javnih del. Od te vsote odpade 30.500.000 lir za popravilo raznih cest ter 17.350.000 lir za SELAD. Načrt predvideva dograditev šole na Pesku, obnovitev šolske strehe v Dolini, ureditev vaških vodovodnih pip ter napajališč za živino. Nadalje namerava zgraditi pralnico v Prebenegu, izpopolniti občinsko kopališče v Boljuncu, urediti otroški vrtec v Dolini, zgraditi vodovod v Hrvatine in na Jezero itd. Med cestnimi deli je treba omeniti da je v načrtu razširitev ceste v Mačkovljah, ureditev one, ki vodi iz Loga v Ricmanje, asfaltiranje ceste od Domja v Log, medtem ko bodo ostala manjša dela izvršili v okviru SELAD. Omeniti je treba še razširitev šolskega poslopja v Ricmanjih ter ureditev tamkajšnjega otroškega vrtca.

Toliko o poročilu seje. «Delo», ki pri naša poročilo o tej seji, je ob koncu omenilo tudi to, da se torkove seje ni udeležil noben predstavnik manjšine. Poudariti je treba, da se tov. Marc seje ni udeležil iz zelo razumljivega razloga, in sicer zato, ker je prav ta dan imel mnogo neodložljivih opravkov čeprav mora gospod župan priznati, da je svetovalec tov. Marc prav gotovo med onimi, ki niso zamudili skoraj nobene seje. Zato je napad «Dela», v kolikor leti na svetovalca tov. Marca povsem neupravičen.

Naši čitatelji se bodo morda vprašali, zakaj objavljamo poročilo s seje občinskega sveta v Dolini s petdnevno zamudo. Odgovarjamo jim, da nas o seji ni nihče obvestil, čeprav je prav na dan seje naš urednik telefoniral tajniku dolinske občine in ga poleg drugega tudi vprašal, če je kaj novega. Zaradi tega se je naš urednik včeraj tudi pritožil dolinskemu županu, ki je zagotovil, da bo odslej redno obveščal tudi naš list o sejah občinskega sveta.

TISKOVNA KONFERENCA DR. PALAMARE O AKTUALNIH PEREČIH GOSPODARSKIH VPRAŠANJIH

Palamara skuša dokazati neupravičenost „psihološke depresije“ prebivalstva

Obljublja, da bodo vzroki te depresije odstranjeni z ukrepi, ki se že izvajajo, odn. ki se pripravljajo - Poskus zmanjševanja pomena množičnega izseljevanja specializiranih delavcev v Avstralijo

Generalni vladni komisar dr. Palamara je imel včeraj opoldne na sedežu generalnega komisariata tiskovno konferenco. Takoj ob začetku je dr. Palamara poudaril, da je povabil časnikarje na razgovor o vprašanjih, ki so povzročila sedanjo «psihološko depresijo» tržaškega prebivalstva. Zato jih je povabil naj mu navedejo posamezna vprašanja, ki so povzročila sedanje nezaupanje med prebivalstvom.

Generalni vladni komisar dr. Palamara je torej osebno priznal, da se je med tržaškim prebivalstvom v zadnjih mesecih ustvarilo nezaupanje zaradi razvoja gospodarskih in političnih dogodkov po prihodu italijanske uprave v Trst. Dejstvo, da je dr. Palamara smatral za potrebno povabiti domače in tuje časnikarje na razgovor o tem «nezaupanju» oziroma o tej «psihološki depresiji», ki je zajela tržaško prebivalstvo v zadnjih mesecih nam dokazuje, da stvari ne gredo tako kot bi morale iti oziroma tako, kot so Tržačani pričakovali na osnovi rimskih obljub. Čeprav je dr. Palamara med tem razgovorom, ki je trajal približno dve uri, skušal dokazati novinarjem, da «nezaupanje» prebivalstva ni utemeljeno in da izvira bolj iz neinformiranosti kot iz resničnih vzrokov, ostane vendarle dejstvo, da so vsi prisotni novinarji, brez izjeme, postavili dr. Palamari vsa tista vprašanja, ki so to «nezaupanje» prebivalstva povzročila.

Mnenja smo, da se prebivalstvo ne pusti kar tako zapeljati od neutemeljenih in tendencioznih vesti, ampak da ocenjuje položaj na osnovi vsakodnevnih izkušenj. V sedanjem primeru pa ne gre samo za določen krog javnega mnenja. To «nezaupanje» ali «psihološka depresija», kot jo imenuje dr. Palamara, se ne poraja samo med delavci, ki prvi občutijo na svoji koži vsako najmanjše poslabšanje gospodarskega položaja, ampak v vseh, tudi v rimski politiki do Trsta, najbolj naklonjenih krogih kar nam dokazujejo resolucije tržaškega občinskega sveta, trgovinske zbornice, posameznih gospodarskih združenj in političnih strank vseh tendenc, ki ugotavljajo nazadovanje mestnega gospodarstva in zahtevajo učinkovite ukrepe za preprečitev nadaljnjega gospodarskega propada. Potovanje delegacije občinskega sveta v Rim in predstavnikov stranke, ki je v Italiji na vladi, nam najbolj jasno dokazuje, da ni moč govoriti o «psihološki depresiji» zaradi nedovoljne informiranosti o dejanskem položaju, ampak, da je ta depresija izraz dejanskega stanja.

Poleg tega je povzročilo to «psihološko depresijo» tudi neizvajanje sklepov londonskega sporazuma, na osnovi katerih bi moralo biti že rešeno vprašanje tržaškega pristanišča, neizvajanje posebnega statuta londonskega sporazuma, trgovinskega sporazuma za medkrajevno trgovino med tržaškim področjem in jugoslovanskimi obmejnimi področji, policijski ukrepi proti določenim gospodarskim podjetjem, aretacije bivših partizanov in oseb, ki so se borile za določeno rešitev tržaškega vprašanja, razna policijska zasliševanja oseb, ki pripadajo določenim političnim strankam in oseb, ki so sodelovale v partizanskem gibanju, itd. itd. Vse to so dejstva, ki so nujno povzročila «psihološko depresijo», ki je ni moč odpraviti samo z obljubami, da bo jutri bolje, da se proučujejo načrti za izboljšanje gospodarskega položaja, s številkami, ki ne morejo zadovoljiti niti ljudi, ki so vsa povojna leta odobravali politiko Rima do Trsta.

Brusascov «sventagliamento»

Prvo vprašanje se je nanašalo na Brusascov predlog o «sventagliamentu» tržaškega gospodarstva, ali bolje rečeno, o prepustitvi Trsta njegovi usodi in omogočiti vsem strokovno izobraženim Tržačanom, da odidejo v svet s trebuhom za kruhom. Na to vprašanje je dr. Palamara odgovoril, da je vsakdo svoboden, da izrazi svoje mnenje. Toda mnenje poslanca Brusasce ni mnenje rimske vlade, ki sedaj proučuje učinkovite možnosti za razvoj tržaškega gospodarstva. Pri tem pa ne moremo mimo dejstva, da medtem ko v Rimu proučujejo tržaška vprašanja, odhaja iz Trsta na tisoče delavcev v Avstralijo prav zaradi nezaupanja v «učinkovite ukrepe».

Rotacijski sklad

Nato je bilo postavljeno vprašanje rotacijskega sklada. Dr. Palamara je dejal, da vlada ne more sama odločati o tem vprašanju, ker je to v pristojnosti parlamenta. Toda parlament ni imel nikoli namena zavlačevati rešitve tega vprašanja. Sicer je to vprašanje bolj psihološkega kot praktičnega značaja. Dejansko posojila in pomoč industrijskim podjetjem niso nikoli prenehali. Kljub temu pa je vlada odločena, da se to vprašanje čimprej reši. Glede podpor srednjim in malim industrijskim podjetjem pa je izjavil, da proučujejo načrt za zvišanje sedanjega sklada.

Toda dejstvo je, da se prav na področju industrije ugotavlja vedno slabši položaj, kar povzroča med industrijskimi delavci nezaupanje in jih sili, da zapuščajo mesto in se selijo v tujino. Prepričani smo, da bi nihče ne zapustil Trsta, če bi mu doma zagotovili delo tudi za bodoče in če mu ne bi stalno grozili z odpusti in suspenzijami.

Konferenca o pristanišču

Glede blagovnega prometa z Avstrijo in zahtev, ki jih Avstrijci postavljajo za prevoz njihovega blaga skozi Trst, je dr. Palamara odgovoril, da je to vprašanje, ki ga morajo rešiti posamezna ministrstva. Kar pa se tiče mednarodne konference o tržaškem pristanišču, so sedaj v teku razgovori za določitev datuma. Hkrati pa v Rimu proučujejo tudi železniške tarife za prevoz blaga skozi tržaško pristanišče. Pri tem pa je dr. Palamara poudaril, da mora tržaško pristanišče služiti tudi Češkoslovaški in drugim zalednim državam in ne samo Avstriji in da prav zaradi tega proučujejo možnosti znižanja tarif tudi na avstrijskih železnicah za prevoz blaga drugih držav skozi Trst. O pomorskih progah pa se je skliceval na izjave bivšega ministra za trgovinsko mornarico Tambronija, ki je dejal, da pomeni vrnitev «Saturnie» in «Vulcanie» tržaškemu pristanišču samo začetek ukrepov na tem področju. Vprašanje Trsta je vprašanje celotnega Jadrana. Tudi glede tega vprašanja je dr. Palamara zagotovil, da bodo uresničeni ukrepi, ki jih sedaj proučujejo.

Londonski sporazum

Novinar lista «La Giustizia», je ugotovil da sedanja «psihološka depresija» izvira tudi iz 10-mesečne bilance italijanske uprave v Trstu, ki jo prebivalstvo negativno ocenjuje. To nezaupanje ni bilo še premosteno. Trst zahteva od Rima bolj dinamično politiko do vseh svojih vprašanj. Dalje je omenjeni dopisnik poudaril tudi pomanjkanje izvajanja londonskega sporazuma, kar onemogoča izboljšanje odnošajev na Jadranu in s področjem bivše cone B. Na tem področju se ni še ustvaril tisti «modus vivendi», ki se je pričakoval. Prihod istrskih beguncev je tudi posledica neizvajanja londonskega sporazuma.

Na te ugotovitve je dr. Palamara zelo medlo odgovoril. Popolnoma je prešel vprašanje izvajanja londonskega sporazuma in predvsem posebnega statuta in dejal, da je vlada spoštovala vse obveze, ki jih je sprejela oktobra 1954. Samo vprašanje rotacijskega sklada je še zaostalo. To pa ne po krivdi vlade, ki je zadevo izročila v odločitev parlamentu. V Rimu sedaj proučujejo takšne ukrepe, ki naj zagotovijo mestu boljšo bodočnost. Kar se tiče prometa z bivšo cono B, je to vprašanje povezano z mednarodnimi razgovori. V Vidmu je bilo storjeno vse, da bi bil dosežen sporazum. Ce ni še prišlo do sporazuma ni tega kriva ne ena ne druga stran, ker se morajo sporazumi doseči v korist obeh strank. Sedaj to vprašanje proučujeta obe vladi.

Spor v CRDA

Naš urednik je opozoril dr. Palamaro, da je eden od vzrokov, ki so povzročili sedanjo «psihološko depresijo» prebivalstva, spor v CRDA, kjer varilci stavkajo že dva meseca in ki je zajel celotno delavsko gibanje v Trstu. Dr. Palamara je odgovoril, da gre tu za spor med delavci in delodajalci. Politična oblast lahko samo posreduje pri strankah v sporu, da se vprašanje povoljno reši, ne more pa prisiliti določeno stranko na rešitev vprašanja. To bi bilo protidemokratično.

Na pripombo našega urednika, da CRDA pripadajo državni ustanovi IRI, je dr. Palamara odgovoril, da ima v demokratični državi tudi IRI svojo avtonomijo. Oblast lahko izvaja samo moralni pritisk nad obema strankama, ne mora pa ukazovati. Sedaj pa se trudimo, da bi povoljno rešili to vprašanje.

Pri vsej dobri volji nas odgovor dr. Palamare ne more zadovoljiti. Državna oblast nima samo pravice, ampak tudi dolžnost, da poseže v vprašanja, ki zanimajo celotno prebivalstvo. Ce je IRI državna ustanova, potem državna oblast ne sme dovoliti, da vodstvo podjetja, ki pripada tej ustanovi, povzroči takšno stanje, ki škoduje celotnemu mestnemu gospodarstvu. Muhavosti ene ali ožjega kroga oseb v vodstvu CRDA ne smejo postati vzrok za povzročitev velike gospodarske škode in za povzročitev splošnega nezaupanja in

(Nadaljevanje na 6. strani)

S 1. OKTOBROM BODO ODPRLI V TRSTU

Center za strokovno usposabljanje delavcev

Šola bo imela dnevni in večerni turnus in bo omogočila usposobitev okrog 700 delavcev, predvsem vajencev

S 1. oktobrom bodo odprli v Trstu center za strokovno usposabljanje delavcev. Gre za šolo z dnevnimi in večernimi turnusi, ki bo omogočila usposobitev okrog 700 delavcev.

Vladni generalni komisariat, ki si je prizadeval, da se ustanovi taka šola, ki bo omogočila, da se v Trstu izoblikuje vedno bolj kvalificirana delovna sila, je dobil te dni potrdilo od ministrstva za delo in socialno skrbstvo, da se šola ustanovi. Tečaji bodo organizirani takole:

Dnevni tečaji:

Enoletni usposobljenostni tečaji: za delavce pri strojih za obdelovanje lesa 15 učencev, mizarje, ki izdelujejo podboje 25 učencev, mizarje, ki izdelujejo pohištvo 25 učencev, električarje: 20 učencev, popravljalce radioaparatov 20 učencev, kleparje 20 učencev, mehanike 30 učencev, zidarje 20 učencev, tesarje 20 učencev, železarje 20 učencev, cementiste 20 učencev, štukaterje-dekoraterje 20 učencev, pleskarje 15 učencev, cevarje, hidravlike, termotehnike 25 učencev.

Enoletni kvalifikacijski tečaji: za električne varilce 27 učencev, za avtogenične varilce 30 učencev. Skupno 16 tečajev s 352 učenci. Tečaji bodo trajali od 6 do 7 in pol ur na dan, oziroma 35 do 40 tednov.

Večerni tečaji:

Dvoletni kvalifikacijski tečaji- prvo leto: za delavce pri strojih za obdelovanje lesa 15 učencev, mizarje, ki izdelujejo podboje 25 učencev, pohištvene mizarje 25 učencev električarje 20 učencev, sestavljavce radijskih aparatov 20 učencev, kleparje 20 učencev, mehanike 35 učencev, zidarje 20 učencev, tesarje 20 učencev, železarje 20 učencev, cementiste 20 učencev, štukarje 20 učencev, pleskarje 15 učencev, cevarje, hidravlike, termotehnike 25 učencev.

Enoletni kvalifikacijski tečaj za električne varilce (2 izmeni) 36 učencev, avtogenične varilce 404 učencev. Skupno 376 učencev v 16 tečajih, ki bodo trajali od 2 in pol ure do 3 ure vsak večer. Tečaji bodo trajali 35 do 40 tednov.

Oddana javna dela

Ravnateljstvo za javna dela sporoča, da so bila dne 19. t. m. oddana na dražbi razna javna dela za prenovitev in višanje liceja «Guglielmo Oberdan» v skupni vrednosti 56.110.000 lir. Zidarska dela so bila dodeljena podjetju Canarutto za 27.778.700 lir, slikarska dela podjetju Pelessoni za 14.555.000 lir, dela za električno napeljavo podjetju Presel za 10.332.000 lir, medtem ko bo dela za vodovodno inštalacijo opravilo podjetje Bonifacio za 3.443.000 lir.

Nesreča na parniku

Včeraj zjutraj ob 5. uri so na ortopedski oddelek splošne bolnice sprejeli 29-letnega Domenica Lo Russa iz Ul. Crocefisso 7, kateremu so zdravniki ugotovili zlom desne noge. Lo Russo, katerega so v bolnico pripeljali z avtom RK in ki se bo moral zdraviti okoli 30 dni, se je poškodoval med delom na parniku «Alexander» v Tržaškem arzenalu, ko je padel z nekega mostička.

IZPRED KAZENSKEGA SODISCA

Zasačen pri „delu“

Kolikokrat je imel 60-letni Giuseppe Sorsa iz Ul. G. Gozzi št. 5 opravka s sodiščem, morda on sam ne ve točno. Vsekakor ima na kazenskem listu zapisanih že 28 obsodb, večinoma zaradi tatvine. Te dni pa je spet imel opravka s sodniki, oziroma sodniki z njim. Nič ni ukradel ker mu ni uspelo; obtožen in obsojen je bil tokrat le zaradi nameravane tatvine.

Nekega dne, pred dobrim mesecem, je bil na «delu» v barkovljanskem tramvaju. Zagledal je pred seboj svojo žrtev, jo strokovno premeril s pogledom od nog do glave in že ovohal denarnico. Sorsa je vtaknil svoje prste v žep, da bi potegnil denarnico, ravno tedaj pa se je tramvaj ustavil in «žrtev» je izstopila. Smola, si je mislil Sorsa. Pa še kakšna. Ravno takrat ga je zapazil njegov angel varuh, agent javne varnosti, ga prijel za grabežljivo roko in ga odpeljal na varno.

Sodišče ga je obsodilo na 6 mesecev zapora in na plačilo 6.000 lir globe.

Poskus samomora

Sinoči ob 18.05 so na II. kirurški oddelek sprejeli 26-letno Lauro Leone por. Milani od Sv. M. M. sp. 962, kateri so zdravniki ugotovili zastrupljenje s praški «tentamen». Ker ženska ne more govoriti, njeno stanje je resno in so si zdravniki pridržali prognozo, se je izvedelo le to, da so žensko našli v njenem stanovanju bolničarji RK, ki so jo z avtom odpeljali v bolnišnico. Na mesto so takoj prišli agenti policijskega komisariata iz Milj, ki so uvedli preiskavo. Očitno je, da gre za poskus samomora.

Brezvestni biciklist

Na II. kirurški oddelek splošne bolnice so včeraj ob 17.30 sprejeli 51-letno uradnico Anno Lasko iz Istrske ceste 41, katero je malo prej povozil neki biciklist na Trgu sv. Jakoba, ki je potem zbežal. Zdravniki so Laskovi ugotovili notranjo krvavitev za ušesi, zaradi česar so si pridržali prognozo. Policija je uvedla preiskavo, da najde brezvestnega biciklista.

Predsinočnjim je soproga dr. Vittoria Bartolinija načelnika tiskovnega urada tržaške kvesture, povila ljubko deklico, ki bo dobila ime Paola. Dr. Bartoliniju in njegovi soprogi iskreno čestitamo, mali Paoli pa želimo vse najboljše v nadaljnjem življenju.

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 23. julija se je v Trstu rodilo 6 otrok, poroki sta bili 2, umrlo pa je 11 oseb.

POROČILI SO SE: delavec Valentin Semec in gospodinja Josipina Furlan, zidar Sergio Mocenigo in gospodinja Fulvia Marega.

UMRLI SO: 75-letni Rodolfo Mayer, 43-letna Rosa Blasco por. Savi, 79-letna Giovanna Serbo por. Cattaruzza, 40-letna Maria Luin por. Vecchiet, 40-letni Mario Vallari, 77-letna Evgenija Lakovič vd. Bernardon, 75-letna Anna Maschiò por. Contro, 80-letna Luigia Fontanot vd. Gostischa, 52-letni Giuseppe Bonazza, 78-letna Ida Snidersič por. Verzier, 72-letni Vincenzo Tassini.

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 30.1, najnižja 23, ob 17. uri 29.6, veter 15 km vzhod-severovzhodnik, vlaga 38 odst., nebo 5 desetin oblačno, morje razgibano, temperatura morja 26.8.

NEDELJSKA SLUZBA LEKARN

All'Alabarda, Ul. Istria 7; Barbo-Carniel, Trg Garibaldi 5a; De Leitenburg, Trg S. Giovanni 5; Al Galeno, Ul. S. Cilino 36 (Sv. Ivan); Mizzan, Trg Venezia 2; Vielmetti, Trg Borsa 12; Croce Azzurra, Ul. Commerciale 26.

NOCNA SLUZBA LEKARN

Davanzo, Ul. L. Bernini 4; Millo, Ul. Bunarroti 11; Mizzan, Trg Venezia 2; Tamaro e Neri, Ul. Dante 7; Harabaglia, Barkovlje, Nicoli v Skednju.

LEKARNE, ZAPRTE ZARADI POCITNIC

Cipolla, Ul. Belpoggio; Depangher, Ul. S. Giusto 1; Alla Maddalena, Ul. dell'Istria 43; Pizzul-Cignola, Korzo 14; Rubino, Ul. Settefontane; Marchio, Ul. Ginnastica 44.

Festival operete na tržaškem gradu

V četrtek ob 21. uri bo na gradu otvoritev tradicionalnega operetnega festivala s prvo uprizoritvijo Lombardove operete «Madama iz Teb». V naslovni vlogi bo nastopila znana madžarska subretka Roza Darsony, v ostalih vlogah pa Elvio Calderoni, Franca Diani, Glauco Scarlini, Maria Donati, Cesare Bettarini, Magda Gonnella, Gualtiero Rispoli, Guido Guidi, Franz Steinberg. Sodelujejo orkester Tržaške filharmonije, zbor gledališča Verdi pod vodstvom Adolfa Fanfanija, baletni zbor gledališča Verdi, kateremu se bo pridružil kompleks mednarodnega baleta pod vodstvom dunajske koreografinje Lyn Astor. Režija Luciano Ramo, dirigent Cesare Gallino.

Poleg «Madame iz Teb» bosta v okviru festivala uprizorjeni še opereti «Grofica Marica» in «Ples v Savoju».

GLEDALIŠČA

VERDI

V torek zadnja predstava Puccinijeve opere «Turandot» z Dragico Martinis v naslovni vlogi. Dirigira Antonio Narducci.

Naročnina
PRIMORSKEGA DNEVNIKA
za
JUGOSLAVIJO
posamezna številka din 10.—
mesečna naročnina din 210.—
Naročila sprejema Agencija dem. inoz. tiska Ljubljana, Stritarjeva 3/I Pošt. pred. 198 - Tel. 21928
Naročnino vplačajte na tek. rač. št. 60-KB-1-Z-375

OGLASE
naročite pri nas lahko kar TELEFONIČNO na štev. 37338 ali 93808
Oglasil se bo nato pri vas naš zastopnik, ki vam bo pomagal s strokovnim nasvetom in prevzel naročilo.
Uprava «Primorskega dnevnika»

MLADINA IZ MEDJE VASI vabi na prireditev, ki bo DANES 24. t. m. ob 17. uri v Medji vasi pri Štivanu.
Predvajali bodo veseloigro v 3 dejanjih
DVE NEVESTI
Vabljeni vsi, ki si želijo prisrčne zabave.

Dr. SONJA MASERA bo odsotna od 27. julija do 22. avgusta t. l.

NARODNA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA obvešča, da ne bo poslovala za stranke od ponedeljka 25. t. m. do četrtka 1. septembra t. l.

Dijaška Matica obvešča dijake, ki imajo popravne izpite, da se lahko pozanimajo za lekcije na sedežu DM, Ul. Roma 15, v uradnih urah.

Razna obvestila

Prosvetno društvo «Ivan Cankar» vabi svoje člane in prijatelje, da se udeleže družabnih večerov vsak večer ob 20.30. Na razpolago je televizija, namizni tenis in druge družabne igre.

Izleti

Planinski izlet SPDT

Od 14. do 16. avgusta priredi SPDT planinski izlet v Bovec-Trento kot izhodiščni točki za izlete na bližnje vrhove, vključno Triglav. Vpišejo se lahko oni, imajo svoje potne liste.

○ Občina javlja, da bosta od srede dalje za promet zaprti Ul. Toti in Ul. S. Sergio zaradi polaganja telefonskih kablov.

○ Občina javlja, da bodo v kratkem prekopali grobove na prostoru IV. občinskega pokopališča v Skednju, in sicer vrsti 10. in 11. Kdor hoče poskrbeti za prenos posmrtnih ostankov v druge grobnice, mora to javiti najkasneje do 31. avgusta na odseku za pokopališča v Ul. del Teatro 5.

LOTERIJA

BENETKE	17	57	72	42	49
BARI	39	44	47	77	55
CAGLIARI	75	68	57	60	73
FIRENZE	25	39	46	9	49
GENOVA	23	63	6	85	71
MILANO	27	3	72	86	84
NAPOLI	75	63	47	5	73
PALERMO	76	61	33	7	16
ROMA	52	8	30	65	69
TORINO	83	72	30	69	9

KINO

Rossetti. Zaprto zaradi počitnic.
Excelsior. 15.00: «Tolpa kriminalcev», B. Crawford, R. Meeker.
Fenice. 15.00: «Eva proti Evi», B. Davis, A. Baxter.
Nazionale. 15.00: «Dva hektara zemlje», R. Kumar, B. Sahani.
Filodrammatico. Zaprto zaradi počitnic.
Supercinema. 15.00: «Uničite tolpo», C. MacGray, A. Jergens.
Arcobaleno. 15.30: «25 minut s smrtjo», M. Thompson, V. Field. Mladini izpod 16 let prepov.
Astra Rojan. 15.00: «Montecristov zaklad», J. Marais.
Capitol. 15.30: «Kardinal Lambertini», G. Cervi, N. Gray.
Cristallo. 16.00: «Trije novci v vodometu».
Grattacielo. 15.00: «Kako bi se poročila z milijonarjem», M. Monroe.
Alabarda. 15.00: «Na pločnikih», G. Tierney, D. Andrews.
Ariston. 16.00: «Saskatchewanski rdeči jopiči», A. Ladd, S. Winters.
Armonia. 16.00: «Otoška pošast», B. Karloff.
Aurora. 15.00: «Bolj živ kot mrtev», J. Lewis.
Garibaldi. 14.00: «Angelitos negros», E. Guin.
Ideale. 15.00: «Casta diva», G. Matera.
Impero. 15.00: «Maharadževa jetnica», K. Soderbaum.
Italia. 15.30: «Otok zabave», D. Taylor.
S. Marco. Zaprto zaradi počitnic.
Kino ob morju. 15.00: «Tri dekleta in en narednik», V. Mature.
Moderno. 16.00: «Američan v Rimu», A. Sordi.
Savona. 14.00: «Haitski upor», D. Robertson.
Viale. 14.30: «Kočijaž iz Moncenisia», V. Lisi.
Vittorio Veneto. 16.00: «Škoda, da je izprijenka», V. De Sica.
Azzurro. 14.00: «Streljanje ob zori», R. Calhoun. Mladini izpod 16 let prepovedano.
Belvedere. Zaprto.
Marconi. 15.00: «Sirotici», M. Bru.
Massimo. 15.00: «Sijajni plen», M. Monroe.
Novo cine. 14.30: «Hčerka Mate Hari», M. Vitale.
Odeon. 15.30: «Morski ropar in princesa», B. Hope.
Venezia. 14.00: «Na jugu bobnijo bobni», J. Craig.
Skedenj. 18.00: «Pobesnela strelka», B. Grable, C. Romeo.
Kino na Opčinah. 15.30: «V vrtincu», V. Leigh, C. Gable.

POLETNI KINO

Arena dei fiori. 20.15: «Suzana je spala tukaj», D. Reynolds.
Ariston. 20.30: «Saskatchewanski rdeči jopiči», A. Ladd.
Garibaldi. 20.30: «Angelitos negros», E. Guin.
Paradiso. 20.15: «Nevihte nad Kongom», S. Hayward.
Parco delle rose (Rotonda). 20.30: «Ladje brez vrnitve», J. Derek.
Ponziana. 20.30: «Zgodba Glena Millerja», J. Allyson.
Rojan. 20.00: «Deportiranci iz Botany Baya», J. Mason.
Secolo. 20.30: «Maščevalčeva krinka», J. Derek.

RADIO

NEDELJA, 24. julija 1955

TRST POSTAJA A

8.00 Jutranja glasba; 8.30 Domači odmevi; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Priljubljene lahke melodije; 11.10 Koncert tenorista Pertota in baritonista Kosa; 11.45 Smetana: Odlomki iz opere «Prodana nevesta»; 12.00 Oddaja za najmlajše: Rdeča kapica; 12.30 Parada lahkih orkestrov; 13.30 Glasba po željah; 14.30 Razne jazz zasedbe; 15.00 Pestra operna glasba; 15.30 Razni folkloristični plesi in glasba; 16.00 Rimski-Korsakov: Seherezada, simfonična pesnitev; 16.47 Massenet: Duet iz 1. dej. opere «Werther»; 17.00 Slovenski zbori; 17.30 Plesna čajanka; 18.00 Sibelius: Koncert za violino in orkester v d-molu; 18.33 Melodije iz revij; 19.00 Čajkovski: Trnjulčica; 19.15 Obisk pri slikarju Bogdanu Grömu; 19.25 Gershwinovi in Berlinovi motivi; 19.40 Reportaža iz počitniške kolonije v Forni di Sopra; 20.00 Šport; 20.05 Dunajski motivi; 20.30 Rossini: «Viljem Tell», opera v 4 dejanjih; 1. in 2. dejanje; po 1. dejanju pribl. ob 21.45: Nedelja v športu; 22.45 Večerni ples; 23.30 Polnočna glasba.

TRST I.

10.00 Koncert organista Gennara D'Onofria; 13.00, 14.00, 16.15 Poročila o etapi Ax-Les-Thermes - Toulouse kolesarske dirke po Franciji; 17.30 Simfonični koncert s festivala v Strassbourgu, dirigira Karl Schuericht; 19.15 Plesna glasba; 19.45 Športne vesti; 21.00 Ventilator, variete.

KOPER

Poročila v slovenščini: 8.00, 13.30, 19.30, 23.30.
Hrvatska poročila: vsak dan ob 20.20.
Poročila v italijanščini: 7.15, 12.30, 19.00, 23.00.

7.45 Jutranja glasba; 8.15 Vesele narodne; 8.40 Za naše kmetovalce; 9.00 Ritmični panoptikum; 9.30 Mladinska oddaja; 10.00 Glasbena matineja; 10.30 Zena in dom; 11.00 Koncert komornega orkestra iz Zagreba; 13.45 Glasba po željah; 15.00 Naši kraji in ljudje; 16.00 Nedeljski promenadni koncert; 17.15 Jean De Hartog: «Zakonska postelja», komedija v 3 dej, v ital.; 18.45 Ritmi in pesmi; 19.15 Šport; 20.35 Jurina in Franina; 21.00 Nočni simfonični koncert.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m
Poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 12.30, 15.00, 17.00 in 22.00.

8.30 Skladbe za razne inštrumente; 9.30 Zbori pojo slovenske narodne pesmi; 10.10 Dopoldanski simfonični koncert; 13.30 Želeli ste — poslušajte!; 15.15 Igra trio Milana Stanteta; 16.00 Igra godba na pihala; 16.30 Nedeljski roman - Marcel Guglaris: Spoštovani gospod Luika) (nadaljevanje); 16.50 Za zabavo in ples; 17.30 Reportaža z zadnje etape kolesarske dirke «Po Hrvatski in Sloveniji»; 18.00 60 minut vedre glasbe; 19.00 Zabavna glasba; 20.00 Operetna in lahka glasba; 20.30 Športna poročila; 20.40 Nekaj opernih melodij.

TELEVIZIJA

16.00 Športno popoldne; 17.00 Ralph Benatzky: «Pri belem konjičku», opereta, dirigira Cesare Gallino; 21.00 Tedenska revija in variete; 22.25 Drugo dejanje Bizetove opere «Carmen».

Oglasni oddelek
TRST
Ul. sv Frančiška 20/III
tel. 37-338
sprejema inserate, male oglase, osmrtnice in drugo od 8. do 12.30 in od 15. do 18. ure.

Mali oglasi

KOLESA, moška in ženska, po 8.000 lir, kolesa za prevoz blaga po 22.000 lir, motorna kolesa po 50.000 lir, na obroke. Marcon, Ul. Pieta 3.

LAMBRETO 125 C prodam. Ul. Ferrovia 37, Opčine.

PRODAM HISO z vrtom, vstop prost. Naslov na upravi lista.

15-LETNO DEKLE išče zaposlitve kot uradnica ali prodajalka, dokončala je trgovsko šolo. Naslov na upravi lista.

29-LETNA gospodična želi prijateljsko znanje z gospodično ali gospo enake starosti. Naslov na upravi lista.

RISEM PORTRETE po zmerni ceni. Naslov na upravi lista.

«UNION»
Svetovno znana zavarovalnica od leta 1828 je v TRSTU, UL. VALDIRIVO 14
tel. 27512 - 35939
Prokurator RAVNIK

ZOBOZDRAVNISKI AMBULATORIJ
Dr. A. M. Sancin
zobozdravnik-kirurg
Ustne in zobne bolezni, zobne proteze.
Sprejema od 10. do 12. in od 15. do 19. ure.
Ulica Torrebianca 43-II. (vogal z Ul. Carducci)
tel. 37-118

ADRIA EXPRESS
TRST - Ulica Cicerone 4
tel. 29-243
IZLETI
12. - 17.8.1955
v PARIZ in na DUNAJ
POČITNICE
OB MORJU, V HRIBIH, OB JEZERIH
Predstavništvo za zdravilišči RADENSKA SLATINA in DOBRNA (Celje)
pezion po 1700 lir (v ceni so všteti zdravniški pregledi in zdravstvene ureditve)
Preskrba trgovskih, navadnih, turističnih in tranzitnih vizumov za JUGOSLAVIJO
Prodaja voznih listkov za avtobusne proge iz TRSTA v
VELDEN (Vrba) WOERTHER SEE (Vrbsko jezero) - CELOVEC - GRAZ, odhodi v četrtkih in sobotah ob 7.45
TOLMEZZO - RAVASCLETTO, dnevni odhodi ob 6.30
JEZERO CAVAZZO, v nedeljah ob 7.30
CANAZEI - ORTISEI, v torkih, četrtkih, nedeljah ob 6 z zvezo za PRIMIERO, CORTINO, MOENO, MERANO.
GRADEZ - dnevni odhodi ob 8.30
MILAN - dnevni odhodi ob 21
GENOVA - v ponedeljkih, sredah in petkih ob 21
COMO - CHIASSO, odhodi ob torkih, četrtkih, sobotah in v nedeljah ob 21
UDINE - dnevni odhodi ob 6.30, 7.30, 8.30
BELLUNO - dnevni odhodi ob 6.30
TREVISO - dnevni odhodi ob 8.30

Redna avtobusna proga
TRST - BAZOVICA - PADRIČE - GROPADA - TREBČE
vozi ob nedeljah vsake pol ure iz avtobusne Centralne postaje in z B. Vecchie.
TRST - LONJER odhod vsake četrt ure z B. Vecchie in s Trga sv. Frančiška.
Prevoz z avtobusi na izlete — prevoz s tovornimi avtomobili — prevoz s kamiončinom (leoncino) — Vsi prevozi tudi v FLRJ
AVTOVIE CARSICHE - Ulica Locchi 20 - Tel. 36794

BOLEHATE
na jetrih, na žolču, na ledvicah,
na ženskih motnjah, na izčrpanosti?
PIJTE
RADENSKO
NARAVNO MINERALNO VODO

DELAVNICA MEHANIČNIH IZDELKOV
A. Fabiani
TRST — UL. CORTI 2 — TEL. 361-41
specializirana za izdelavo motorjev Diesel, opreme podjetjih, revizije, mehanične izdelke, obdelavo kovin, avtogeno in električno varjenje.
Popravila na krovu: motorjev Diesel, parnih strojev in kotlov ter vseh pomožnih naprav pri pogonskih strojih in napravah na krovu.

K STOLETNICI SLOVENSKE OSNOVNE ŠOLE V BORŠTU (1855-1955)

Pogled na del Boršta

V «Primorskem dnevniku» dne 9. januarja 1955 je E. S. priobčil zanimiv članek pod naslovom «Pozabljena stoletnica», v katerem navaja nekaj zgodovine o ustanovitvi šole v Borštu, kakor tudi nekaj malega od dogodkov v Borštu v tem razdobju. Članek me je zelo zanimal, prečital sem ga dvakrat, vsakrat in ob tem se mi je zahotelo luščiti iz spomina marsikaj, na kar se skoro nisem več spomnil. In mislim, da ne bo odveč, ako nekaj teh spominov otmem pozabi, saj je v njih del naše ožje domače zgodovine.

Del teh zanimivosti sem povzel od svojega pokojnega očeta, nekaj pa od naših vaščanov, ki so starejši od mene.

Student Simen Marc (Simen Marec), o katerem piše E. S. v «Primorskem dnevniku», je prvi zbiral in poučeval otroke, in s tem plemenitim dejanjem položil vanj temelj ljudski izobrazbi in prosveti v Borštu, se je rodil pred l. 1800 (v kroniki bivšega župnega urada so podatki šele od te letnice naprej), in sicer v hiši, ki danes nosi številko 65. Pozneje je postal duhovnik in je služboval nekje v Istri (menda v Topolovcu). V rojstno vas je potem le redko prihajal. Nisem pa mogel zvedeti, kdaj in kje je umrl. Imel je še štiri brate. Eden od teh, Jože, se je rodil l. 1802 in se je pozneje priženil k hiši št. 9, p. d. «pri Pinčevih». Bil je v vasi in sosedstvu zelo poznan in spoštovan, vnet cerkveni pevec. (Takrat niso peli na koru, ker orgel še ni bilo, pač pa v klopeh blizu glavnega oltarja). Bil je mnogo let vaški župan; takrat so posamezne vasi upravljale bolj samostojno kot danes. Gotovo je tudi njega Simen naučil čitati in pisati, ker je vodil o svojem županovanju točen dnevnik, bolje, nekako blagajniško knjigo, v katero je beležil prejemke in izdatke. Imel je zelo lepo pisavo, lahko čitljivo. To je bil moj ded. Knjigo njegovo blagajniško sem mnogo let pozneje našel med raznimi družinskimi in sodnimi spisi. S kakšno naslado sem prebiral zanimive zapiske in podatke! Naj navedem nekaj točk:

Ko smo prodali pašo Bazovcem na Krasu, sem prejel 3 goldinarje 40 kr. (rajcarjev).

Ko sem šel s fanti v Koper (na nabor op. p.) sem prejel 1 gold.

Za popravilo strehe na turnu 5 forintov. Itd.

V pojasnilo: tudi do nedavnih časov je borštanska srenja vsako leto prodala pašo na delu Krasa, ki je blizu Bazovice. — Ko so mladeniči šli na vojaški nabor v Koper — navadno je to bilo v mesecu marcu — jih je moral spremljati vaški župan.

Forint je bila tudi označba za goldinar. Škoda, da se je ta zapisnik (kakor tudi mnogo drugih važnih papirjev) v času obeh vojn izgubil!

Tudi moj oče (r. 1849) je gladko čital in pisal. Bil je mnogo let ud Mohorjeve družbe, zelo rad je pa čital tržaško «Edinost». Dočakal je 87 let, a do zadnjega je čital brez naočnikov. Hodil je v šolo k duhovnikoma Cadežu in Vodirju. Tudi moja mati (r. 1850) je v svoji mladosti obiskovala šolo. To kaže, da so že takrat sicer preprosti ljudje zelo čislali izobrazbo. Neka Antonija Žerjal r. Marc pa je med leti 1855-60 obiskovala šolo v Boljuncu, kar bi kazalo, da v nekem razdobju ni bilo rednega pouka v Borštu, najbrž zato, ker ni bilo učitelja oz. duhovnika.

Med starejšimi Borštani se nekateri še spominjajo učitelja Sijanca; verjetno je bil prvi poklicni učitelj v Borštu, za njim pa Preložnik in Perko. Perko je bil menda tudi prvi, ki je poučeval pevski (moški) zbor v narodnem petju. Med presledki, ko ni bilo učiteljev, pa je v šoli poučeval duhovnik Pavlin, ki je prišel v Boršt l. 1869. To bi veljalo za razdobje približno od l. 1870 do 1893.

Prvi moj učitelj je bil Franc Orel. Imel je najbrž prvo službo v Borštu, zato so mu skrbni vaški očanci «dali za pomoč» upokojenega nadučitelja Jožeta Jančarja, ki je prej služboval na katinarski šoli, a je potem stanoval v Borštu na «stari pošti». Toda mi «mladi ljudje» smo takoj vzljubili prijaznega mladega učitelja in kar kmalu ni bilo sivolasega, okostenelega gospoda več v razred.

Šolsko poslopje je bilo takrat na «Kaluži», v sedanji Zobčevi hiši (št. 32). Iz pritličja so vodile v šolsko sobo lesene stopnice, ozke, strme in zavite «kakor kozji rog». (O teh stopnicah bom pozneje še pisal). Nekje v sredi teh stopnic, na levo, so bila nizka vrata, ki so vodila na «brejski pod», to je bila soba, kjer so se vaški možje zbirali k posvetovanjem in mi otroci smo vedno z velikim zanimanjem zrli skozi ključavnico v to «svetišče». Tu so možje tudi sodili razne vaške razgrajače, pobirali «kvartal», to je plačo za duhovnika, tu so tudi hranili razne zarubljene predmete. Če n. pr. kdo ni v redu plačal svojih prispevkov, so mu zaplenili kak predmet, n. pr. kmečko orodje ali vinsko posodo.

Ker je bila pouku dodeljena ena sama šolska soba, smo bili otroci razdeljeni v dve skupini; starejši letniki so imeli šolski pouk dopoldne, mlajši pa popoldne. Šolska soba je bila razmeroma še precej prostorna in svetla. Skozi okno na južni strani smo otroci lepo videli tudi uro na zvoniku, katere kazalci so se včasih tako neznansko počasi vlekli naprej. Vsaj nam se je zdelo tako.

Verouk je v tem času poučeval duhovnik Alojz Pavli. Služboval je v Borštu 26 let. Z njim je tesno povezan del borštanske zgodovine. Bil je za tiste čase izvrsten šolnik in je vedno poučeval v presledkih, ko ni bilo rednih učiteljev. Visok, obilen mož s strogim obrazom, a precejšnjo naravno prikupnostjo, je bil navzoč povsod, imel je velik vpliv na svoje župljane, pa tudi pri oblasteh.

Moj oče mi je pravil n. pr. o gradnji železniške proge Trst-Kozina. Sprva so nemški inženirji trasirali progo pod vasjo, čez «Grubelec», «Stenice» in dalje proti Glinščici in Botaški dolini. Toda proga bi prišla pod Kozino mnogo prenizko. Zato so pozneje traso potegnili nad vasjo. In postaja je bila določena čisto nad Ricmanji, tam, kjer je zdaj postajališče, med predorom in mostom. Ko je prebrisani kaplan Pavli to izvohal, se je pričel dobrikati inženirjem, vabil jih je k sebi v župnišče, gostil jih je in napajal z imenitno brežanko (znal je delati prvovrstne buteljke), s kozarci temnega refoška jim je trkal na trda nemška srca — in dali so se pregovoriti: prenesli so postajne načrte v Boršt in tu zgradili lepo postajno poslopje iz belega kraškega kamna.

Železniška proga Trst-Sv. Andrej-Herpelje-Kozina je bila zgrajena največ zaradi tega, da je direktno povezala Trst kot prvo in največje pristaniško in trgovsko mesto Avstrije z največjo luko avstrijske vojne mornarice v Puli. Pričela je obratovati l. 1887. Vsa proga je od sedanje tržaške postaje (Campo Marzio) do Kozine dolga nekaj več kot 20 kilom. in ima vzpon 30 promil. Na Kozini je priključena k že prej zgrajeni progi Divača-Pula.

Težke tovorne vlake so vlekli in potiskali po dva in tudi trije stroji navzgor; navzdol, t. j. s Kozine do Trsta, pa so vlaki navadno imeli na koncu po dva vagona, težko naložena s kamenjem za zavoro. Zelo velik promet je bil na tej progi do l. 1906, t. j., dokler ni stekla bohinjska proga (Trst-Rocol-Opčine in dalje). Posebno mnogo so vozili lesa, desk, tramov in slično, potem ruski in romunski petrolej in drugo.

V jeseni po trgatvi pa so v Breg prihajali vinski trgovci in gostilničarji iz vse Slovenije ter pokupili ves vinski pridelek. Iz Doline, Boljunca, Ricmanj in Boršta so škripali težko obloženi vozovi na postajo v Borštu, ves obsežni prostor ob postaji je bil poln sodov sladkega mošta. Dnevno so tu naložili 3—4, pa tudi 7 do 8 vagonov. To je trajalo ves oktober in november, pa tudi še pozneje.

Po prvi italijanski zasedbi naših krajev se je položaj povsem spremenil. Promet na progi se je občutno zmanjšal. V času druge svetovne vojne se je sicer v prvih letih promet nekaj zvišal; iz Istre so Nemci vozili boksit v Nemčijo. Od l. 1945 dalje pa vozijo na tej progi samo osebni vlaki, in sicer le od Trsta do Drage. Le en vlak gre dnevno do Kozine in nazaj.

Znano je, da na kmetih v zgodnji spomladi prične primanjkovati hrane, krme, semena in drugega. Toda kaplan Pavli je vedno imel v zalogi kupček srebrnih goldinarjev. In ko je prišel kmetič v župnišče, snel klobuček in pričel moledovati, mu je že kaplan segel v besedo:

Že vem, že vem, no, koliko pa potrebuješ? Na, tu imaš. Pojdi, zorji, posej, obdelaj, v jeseni pa ne pozabi name.

In kmetič res ni pozabil, prinesel je glavnico in obresti.

Srečala sta se na cesti Vane in Jože. Prvi pravi:

Znaš, Jože, moje grozdje je že pisano.

Kaj, pravi Jože, saj je šele april, grozdje pa se prične pisati (zoreti, op. pisca) šele v avgustu.

Da, odvrne Vane, ampak moje grozdje je pisano v farovžu (župnišču) v gospodovih bukvah.

Aha, reče Jože, na ta način je bilo moje grozdje pisano že v marcu.

Nekoč smo imeli v šoli uro veronauka. Gospod Pavli je sedel na stolici pred klopmi, noge je udobno iztegnil daleč pred se, roke je sklenil na trebuhu in se poigraval s srebrno verižico. Razlagal nam je zgodbico iz sv. pisma stare zaveze, kako se je Davidov sin Absalon puntal proti svojemu očetu in je potem premagan moral bežati. Ko je jahal skozi gozd, pa so se mu košati lasje zapletli v veje, konj je zdirjal izpod njega, on pa je obvisel na drevesu ... Tiho smo bili in poslušali — pa ne vsi. S koncem očesa sem bežno opazoval sošolca (sedaj tudi pokojni I. P.) na desni strani pred mano, kako spretno lovi muhe z desno roko in ko jo ujame, ji potrga krila in nožice, potem jo vrže pod klop; nato se lov nadaljuje ... Toda kot blisk skoči gospod na noge, ves rdeč v obraz od srda, v dveh skokih je pri «lovcu», zgrabi ga za lase in ga nese ven iz učilnice. Tako smo videli, kako je «Absalon» visel na laseh.

O tem gospodu še nekaj besed. Vsako leto je dal ob svojem godu (21. junija) razdeliti vsaki družini v vasi po pol litra vina in hlebec kruha. To so razdeljevali vaški veljaki na zgoraj imenovanem «brejskem podu».

Pokopan je na pokopališču v Borštu.

Pravi vzor učitelja in vzgojitelja je bil Ferdinand Breitschof, ki je poučeval na naši šoli v šolskih letih 1893-1895. Stanoval je v hiši št. 22. V pritlični sobi je imel klavir. Kot skoro vsi učitelji na podeželju v tisti dobi, je tudi on uvedel krasno cerkveno petje, ki ga je odlično spremljal z orglami. Toda izuril je tudi izvrsten moški zbor za narodno in umetno pesem. Pevcem je predvsem obrazložil pomen besedila pesmi, ker je pa učil tudi nekatere hrvatske zborske pesmi, je vse besedilo točno prevedel in pojasnil. Še dandanes se starejši pevci spominjamo lepe hrvatske koračnice «Hajd, junaci, naprijed žurno» ali pa «Istrani dragi».

V šoli pa — to vam je bilo petja na pretek! In kakega! Izbral je najboljše «pevce» in postavil v vsak kot sobe po tri. Začela je najprej prva skupina, potem druga in tako dalje. Končno je vsa šola izzvenela v bučen «finale». Tako smo peli ono znano: «Leni šolar, al' še spiš, al' ne slišiš zvona?» Pod okni zunaj pa «občinstvo», ki je po vsaki pesmi ploskalo.

(Nadaljevanje prih. nedeljo)

Poslopje stare šole v Borštu

Spacalova razstava v Portorožu

Umetnik je povabljen z osebno razstavo na rimsko IV. Quadriennale

V soboto 30. julija bo v Ljudskem domu v Portorožu otvoritev razstave del tržaškega slikarja LOJZA SPACALA. Na razstavi bodo dela, ki jih je slikar že razstavil na nedavni retrospektivni razstavi v Ljubljani in še prej po raznih večjih mestih Jugoslavije. Razstava v Portorožu bo trajala od 30. julija do 16. avgusta.

Po nagradi, ki jo je slikar Spacal prejel na mednarodni grafični razstavi v Ljubljani, je dobil pred kratkim še novo pomembno priznanje s povabilom na razstavo IV. Quadriennale, ki bo novembra meseca v Rimu. Poleg Biennale v Benetkah je to gotovo najbolj pomembna razstavna prireditev v Italiji. Spacal pa je prejel vabilo za osebno razstavo, to se pravi, da mu je v okviru Quadriennale na razpolago za njegova dela ena cela dvorana. To je prednost, ki so je deležni zares priznani mojstri.

RIHARD OREL *redni clan Društva slovenskih skladateljev*

Rihard Orel — kdo ga ne pozna, našega goriškega šolnika, didaktičnega ravnatelja v pokoju? Še bolj je znan našemu ljudstvu že izpred prve svetovne vojne kot pevovodja društvenih pevskih zborov, kot dolgoletni zbiralec narodnega blaga, ljudskih pesmi šeg in običajev, posebno med beneškimi Slovenci in — Prekmurci.

Manj pa je znano, da je Orel že dolga leta ploden in upoštevan skladatelj, predvsem težkih, vezanih klasičnih oblik, kakor to odgovarja njegovemu temperamentnemu značaju. Glasbenemu delu se je vedno bolj posvečal zadnja leta, po upokojitvi, ko mu čas to dopušča. Vedno in neutrudno snuje in izrablja ves razpoložljivi čas pri klavirju, orglah, pri pisalni mizi ali na potovanju pri svojem etnografskem proučevanju. Pravzaprav je taka ločitev netočna, ker je pri njem glasbeno ustvarjanje in etnografsko delo premnogokrat neločljivo povezano. Proučevanje in zbiranje ljudskih izročil je imelo svoj začetek in jedro prav v zapisovanju in obdelavi ljudskih pesmi in melodij. V največji meri je to delal med beneškimi Slovenci, kjer je bil dolgo let učitelj v njih neposredni bližini, premeščen, oziroma točneje, pregnan kot vsi značajni Slovenci pod fašizmom med Furlane, dol pri Venzonu-Pušji vasi.

Tudi med tem krepkim in zdravim ljudstvom, ki ni nikdar poznalo sovraštva in narodnostne mržnje do Slovencev, marveč resnično spoštovanje, je pognal korenine ter si pridobil med njimi poznanje njih jezika, kulture in življenja ter — prijatelje.

Pozneje je zalezel med — Prekmurce. Po kakšnem naključju, res ne vem. Izdaja zbirke prekmurskih ljudskih pesmi in napevov je sledila prvi izdaji beneško-slovenskih.

Čitateljem «Prim. dnevnika» je gotovo še v spominu njegov opis življenja in običajev Jugoslovanov, Hrvatov in Srbov v Abrucih, z njegove poti mednje v preteklem letu. A glavni cilj mu je bil takrat raziskati, če obstoje še narodne ljudske pesmi in melodije. Našel jih je in zapisal po popevanju posebno starejših ljudi, ki jih še poznajo. Bil je prvi, ki se je lotil tega dela. Morda bomo kmalu slišali med radijskimi oddajami otožne pesmi Jugoslovanov iz Abrucov.

V teh dneh mu je to vsestransko in neutrudno delo priznalo tudi Društvo slovenskih skladateljev v Ljubljani, kjer ga je upravni odbor na predlog verifikacijske komisije sprejel za svojega rednega člana z motivacijo njegovega uspešnega glasbenega in folklornega dela ter s publikacijo skladb za klavir in orgle.

Našemu skladatelju in neutrudnemu delavcu iskreno čestitamo za to zasluženo priznanje in mu voščimo, da bi mu še dolgo osvetljevalo njegovo vedro delo, ki naj mu ga lajša in omogoča njegovo železno zdravje in veder humor.

Z. Jelinčič

ETER.

Lösnummerpris 30 öre

reaktoreffekt

Statyer får gipsmakeup

Några av de skulpturer som Gustav III köpte i Italien och hemförde till Drottningholm håller på att flyttas för att lämna plats för breddade vägar. Samtidigt pågår en skönhetsputsning av skulpturerna, som kunnit skamfilas sedan 1700-talet. Italienske skulptören Celo Pertot skarvar på bilden i den grekiska profilen på en efeb. Den första av de lyra statyer som kommer att pryda upp kajen nedanför Drottningholms slott ställdes upp på torsdagen — det var den väldige Demosthenes.

Se Namn och nytt

Naslovna stran stockholmskega lista Dagens Nyheter, ki objavlja sliko Čela Pertota in krajši članek o njem

Rossellini contra Del Monaco

Ponesrečena otvoritvena predstava v veronski Areni

Verona pač ne spada med večja italijanska mesta, je pa gotovo med najbolj prijetnimi, najbolj simpatičnimi mesti v Italiji.

Krasna dvatisočletna arena v Veroni služi za vsakoletno poletno operno sezono. Letos so pripravili spored z «Otellom», «Carmen», «Aido» ter končno še z baletom Prokofjeva «Romeo in Julija».

Tik pred premiero «Otella», ki je bil obenem otvoritvena predstava v sredo zvečer, pa se je dogodilo nekaj, kar tudi v gledaliških krogih ni vsakdanji pojav. Delo je režijsko pripravljal znani režiser Roberto Rossellini. V zadnjem trenutku pa je Rossellini sodelovanje odpovedal. Uradno so skušali to pojasniti z dejstvom, da je imel Rossellini zaradi stalnega slabega vremena premalo možnosti, da delo režijsko dobro pripravi. Rossellini pa je v svojem pismu listom navedel povsem drug vzrok, obstrukcijo, ki jo je vodila proti njemu manjšina, ki se nikakor ni hotela ukloniti za kakršnokoli novost, ki bi jo želel Rossellini. Režiser nato pravi, da je treba pridružiti še «divizem» nekaterih umetnikov, ki so hoteli kar staviti pogoje za svoje sodelovanje.

Stvar se pa v Veroni s tem še ni končala. Tenor Mario Del Monaco, ki je bil glavni kamen spotike za Rossellinija, je tudi poslal listom svoje pismo, v katerem obtožuje Rossellinija, da ni pripravljal dela z resnostjo, da ga dva dni nikjer ni bilo itd. Vsa ta napetost in živčna vznemirjenost seveda tudi pri Del Monacu ni ostala brez posledic. V sredo je vendar bila otvoritev sezone z «Otellom». Delo je v zadnjem trenutku prevzel drug režiser, dirigent Antonino Votto, ki je dejal, da se kaj podobnega v vsej njegovi karieri še ni pripetilo, pa se je trudil, da bi stvar šla kar najbolje. Pa ni šla. Del Monaco je prvo dejanje lepo odpel, toda v drugem je nastopila kriza. Več kot opazni so bili znaki utrujenosti. Pevec se je trudil, da bi si opomogel, toda končno je moral sploh prekiniti s petjem. Kako je bilo občinstvo, ki je napolnilo Areno, zadovoljno, si je lahko misliti. Po dolgem presledku se je opera le nadaljevala, toda brez pravega zanimanja.

UMETNIŠKO DELO NAŠEGA KRAŠKEGA KIPARJA V INOZEMSTVU

Čelo Pertot na Švedskem in v Italiji

Naš mladi nabrežinski kipar Čelo Pertot neutrudno dela, ustvarja, razstavlja in se brez pridržka uveljavlja v Stockholmu, švedski prestolnici.

Ob priliki dveh razstav, od katerih je ena bila v vodilni stockholmski galeriji Brinken, razstav kipov v najrazličnejšem materialu (vosek, sadra, les, marmor, granit, bron, srebro), risb in gvašev, mu je umetnostna kritika švedskih periodičnih listov dala končno priznanje brez pridržkov za njegovo umetniško delo, dozorelo v izvirno umetniško osebnost.

Kot otrok sredozemske kulture tehnično obvlada klasični kiparski material, marmor, kar mu kritika priznava in ga smatra za edino poklicanega mojstra. To mu je naklonilo delo restavratorja klasičnih umetnin v švedski prestolnici, bodisi v Nationalmuseumu ali v kraljevi rezidenci v Drottningholmu. Prav v preteklih dneh objavlja Dagens Nyheter na tretjini širine naslovne strani Pertotovo sliko, ko popravlja poškodbe na novo nabavljenem kipu Demostena za kraljevo zbirko, in opisuje postopke in njegove tehnične uspehe. Ponovno je bil že pred televizijskim platnom, posebno pri snemanju njegove izvirne metode vlivanja brona. Tudi to je njemu priznano mojstrstvo v obdelovanju tega klasičnega materiala, za kar je bil v preteklem šolskem letu imenovan na stockholmski umetnostni akademiji za učitelja. Nedavno tega je tudi javno demonstriral vlivanje v srebru po stari švedski metodi, ki jo je obnovil po poverjenju in navodilih švedskega umetnostnega zgodovinarja, ki je bil odkril staro knjižico s popisom te tehnike, ki je bila že pozabljena v zadnjih stoletjih.

Po vzornih fotografskih posnetkih številnih bronov iz zadnjih časov moremo presoditi njegovo neutrudno delo in napredek pri pripravljanju za nove razstave, tokrat v Italiji, v Rimu in Milanu, in sicer še to jesen. Tu sicer njegovo delo ni neznano, saj je v svojih akademskih letih v Rimu prejel neko prvo nagrado, vendar mu je dalo šele ustvarjalno delo zadnjih let potrebno priznanje. Prav julijska številka znane italijanske umetnostne revije «Domus» je prinesla reprodukcijo dveh njegovih kipov. Tu ga predstavljajo kot mladega tržaškega kiparja, nekdanjega učenca dunajskega kiparja Wotrube, ki živi in dela ter razstavlja v Stockholmu.

Naš mladi umetnik je čutil že v Rimu odpor proti tradicionalnemu akademskemu posnemanju, vendar ga ni nikdar zamikalo niti v dunajski niti v severnjaški sredini abstraktno razumarsko iskanje in eksperimentiranje. Trezen kraški smisel za prirodno mu je trden, od njega se ne oddalji bolj kot ga nagiba spontana umetniška intuicija. Ta mu pač nekoliko spreminja prirodno resničnost po duhovnih zamislih, da poveča izrazitost, nekoliko pač v ozračju bolj severnjaškega ekspresionizma, ki je rodil tudi Wotrubo z gotsko nategnjenimi oblikami. S prirojenim smislom za plastičnost se je odtegnil skrajno dosledni zanesenosti te zamisli. Vendar se vedno bolj vanjo vrašča že njegova daljna težnja še iz prve rimske dobe, ko se je proti neživljenjskemu akademizmu zbudil odpor njegove prekipevajoče mladostne sile, ki je terjala izraz za življenjsko fukcionalnost plastičnega človeškega telesa v življenjskih in družbenih nagibih. Poudarjeni ženski boki, prsi, moške prsi, mišice krepkih slokih postav v skupinskih kompozicijah so se počasi spreminjale v njegovem umetniškem razvoju in se dopolnjevale. Morda ima sem in tja tudi nadih sredine svoje odseve, n. pr. v severnjaškem kultu življenjske sile in nekoliko v modernih estetskih zamislih. Kontrapozicija linij in mas v ostrih kotih in v oblikoviti povezanosti, ki jo srečujemo zadnje čase vedno bolj pogosto, zelo povečava izrazitost ter ji daje skoro neko klasično monumentalnost, istočasno pa renak plemenit dekorativni nadih.

Na razstavi Quadriennale v Torinu, ki je bila od 19. maja do 29. junija je Pertot razstavil dva kipa. Toda kmalu se bo spet pojavil na razstavi v Italiji.

V lepem katalogu «Biennale d'arte Triveneta», ki bo v Padovi v jeseni od 24. septembra do 30. oktobra t. l., vidimo tudi dva kipa Čela Pertota, ki bo tu razstavil v veliki vrsti pomembnih italijanskih umetnikov, dve deli.

Z. Jelinčič

Celo Pertot — AKT

Zanimiva in pomembna knjiga o NOB

(Dokumenti Vrhovnega štaba NOV Jugoslavije 1941-1942)

Vojnozgodovinski inštitut JLA v Beogradu že več let izdaja Zbornik dokumentov in podatkov o narodnoosvobodilni vojni jugoslovanskih narodov. Zbornik ima sedem delov, med katerimi je IV. del posvečen osvobodilni borbi v Sloveniji. O borbah v Sloveniji sta doslej izšli dve knjigi: prva knjiga vsebuje dokumentacijo iz leta 1941, druga pa objavlja dokumente iz obdobja junuar-maj 1942; v tisku je tretja knjiga z dokumentacijo junij-avgust 1942, za tisk pa je pripravljena tudi četrta knjiga z dokumenti iz časa september - december 1942. V pripravi pa sta peta in šesta knjiga za obdobje januar-maj 1943 in junij-september 1943.

Razen slovenskega dela zbornika je za Slovence važen tudi del z ohranjenim arhivskim gradivom vrhovnega štaba NOV in PO Jugoslavije. Ponatisu biltena Vrhovnega štaba iz let 1941-1945, ki je kot prva knjiga II. dela Zbornika izšel že 1949. leta, se je pred kratkim pridružila druga knjiga II. dela dokumenti Vrhovnega štaba.

Ta knjiga, ki je že 33. knjiga Zbornika dokumentov, prinaša na 599 straneh dokumente CK KPJ in Vrhovnega štaba iz razdobja od aprila 1941 do konca februarja 1942. Kot prilogo pa objavlja v originalnem besedilu in srbsko hrvatskem prevodu nemške in italijanske dokumente o aprilski vojni in jugoslovanske dokumente o kapitulaciji stare jugoslovanske vojske.

V prilogi objavljeni dokumenti nam dajejo jasno sliko o nemških in italijanskih pripravah za napad na Jugoslavijo. Zapisnik Hitlerjevega posvetovanja o situaciji v Jugoslaviji 27. marca 1941 govori o pripravah za napad na Jugoslavijo in odložitvi vojne proti Sovjetski zvezi. Istega dne je Hitler dal Vrhovnemu poveljstvu nemških oboroženih sil direktive za koncentriran napad na Jugoslavijo. Vrhovno poveljstvo je 28. marca izdelalo predlog za koordinacijo nemških in italijanskih čet. V naslednjih dokumentih je v podrobnostih izdelan načrt za napad in za okupacijo ter nekaj poročil o poteku operacij Vrhovnega poveljstva je 12. aprila 1941 sporočilo Hitlerjev načrt o razkosanju Jugoslavije.

Predsednik kraljevske vlade Dušan Simovič je 14. aprila 1941 komandantu zaledja, armijskemu generalu Danilu Kalafatoviču, ki je bil hkrati imenovan za načelnika Vrhovne komande, sporočil sklepe kraljevske vlade, da je pooblaščen, da takoj zaprosi za premirje. Njegove sklepe v tem pogledu bo kraljevska vlada sprejela za svoje. Vrhovna komanda je 14. aprila ob 9.30 zaradi neuspeha na vseh bojiščih in po ugotovitvi, da je vsak nadaljnji vojaški odpor nemogoč, po drugi strani pa češ da «ta vojna ni želja niti našega ljudstva niti njegovih starešin», sklenila, da bo takoj zaprosila za prekinitev sovražnosti in sklenitev častnega premirja. V imenu kraljeve jugoslovanske vojske sta general Radivoje Jankovič in bivši zunanji minister Cincar Markovič 17. aprila 1941 ob 21. uri v Beogradu podpisala brezpogojno kapitulacijo.

V nasprotju z mnenjem Vrhovne komande, da obramba domovine ni bila želja jugoslovanskega ljudstva, pa je posvetovanje KPJ konec aprila 1941 ugotovilo, da so «naši vojaki, ki so šli z velikim elanom branit neodvisnost narodov Jugoslavije od imperialističnih razbojnikov, pri vrhovih vojske cvete izdajstvo in špijonaža, da je vse spretno in sistematično pripravljeno ne za obrambo, ampak za poraz in kapitulacijo». In posvetovanje je izreklo preroške besede, da si bodo jugoslovanski narodi pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije izbojevali svobodo, neodvisnost in boljšo bodočnost.

Številni dokumenti nato prikazujejo, kako je Partija v posameznih pokrajinah organizirala vstajo in kako je Vrhovni štab pod vodstvom tov. Tita čvrsto vodil borbo jugoslovanskih narodov za svobodo. Spoznamo odnose Partije s Kominterno in z bolgarskim CK v zvezi z Makedonijo, priprave za sprejem pričakovane pomoči iz SZ, sprejem prvih zavezniških oficirjev itd.

V knjigi je objavljenih tudi nekaj novih dokumentov o narodnoosvobodilni borbi v Sloveniji. Prvič je v celoti objavljeno pismo tov. Kardelja tov. Titu z dne 2. avgusta 1941 o razvoju vstaje na Hrvatskem in v Sloveniji, o kateri je zapisal: «Torej zares brez pretiravanja: v OF (je) večina slov. naroda. Avtoriteta Part. (je) velikanska...».

POČASTITEV 10. OBLETNICE OSVOBODITVE NA KNJIŽNEM PODROČJU

Pet mladinskih knjig s tematiko osvobodilnega boja

Nedavno je izšla zadnja od petih knjig, s katerimi je založba Mladinska knjiga počastila deseto obletnico osvoboditve. Pet knjig, namenjenih slovenski mladini, samih po sebi še ne bi predstavljalo nič posebnega. Toda, če gre za pet prvič objavljenih izvirnih del, za pet knjig domačih mladinskih pisateljev, za pet del s tematiko osvobodilnega boja, ki jo skušajo avtorji umetniško oblikovati, potem to dejstvo zasluži več pozornosti.

Pet knjig predstavlja delo petih različnih avtorjev, med njimi dveh, ki ju prvič spoznamo kot avtorja mladinskih del, Saša Vuga s svojo knjigo Škorenjček Matevžek in Vladimir Kavčič se prvič predstavljata mladim bralcem. Prvi povrh vsega, nadvse uspešno. Ostali avtorji pa so: Josip Ribičič, ki je napisal knjigo Rdeča pest, Branka Jurca s knjigo treh črtic V pasti in Vida Brestova s knjigo Orehovo leto.

Saša Vuga: Škorenjček Matevžek

Saša Vuga se je slovenski javnosti predstavil najprej v Mladinski reviji. Njegove črtice in novele so se nato pojavile v Besedi. V zadnjem času ga najdemo tudi na straneh Naše sodobnosti. Uspešno se je uveljavil tudi v radijski igri, kjer je bil pred dvema letoma med nagrajenci radia Ljubljane. V svojih spisih posega Vuga v sodobno tematiko, pa tudi v tematiko osvobodilnega boja. Posebno mu je pri srcu njegova ožja domovina Primorska, iz katere narodnostne problematike prav tako črpa motive za svoja dela. V svoj primorski svet v času okupacije je segel tudi v povesti za mladino Škorenjček Matevžek. In lahko ugotovimo, da se je mladi pisatelj tudi v tej zvrsti uspešno uveljavil.

«Skorenjček Matevžek» je predvsem povest za mladino. Mladi bralci si bodo želeli morda več razgibanosti dogajanja. Morda tudi vsega ne bodo razumeli. Toda tisto, kar je mladim pri srcu, knjiga ima: zgodbo in pravljičnost. Zgodba sama je sicer zelo preprosta. Pisatelj pripoveduje o Škorenjčku, ki v zasužnjeni Primorski spozna usodo svoje domovine, spozna Lahe in najde končno svojega junaka, partizana, kateremu se pridruži v boju za svobodo. Ta zgodba bi bila lahko povsem nezanimiva. Toda prav v tem je uspešnost pisanja Saše Vuge, da je znal tej preprosti zgodbi dati tako obliko, da predstavlja njegova knjiga dragocen prispevek naši mladinski literaturi. Pisateljeva domišljija in spretnost sta ustvarili pol resnično, pol pravljično zgodbo, v kateri se prepletata resnica in fantazija: trpljenje primorskega ljudstva, partizani, na drugi strani pa Škorenjček, mlin, živali . . .

Vugovo pripovedovanje se odlikuje z izredno toplino. V tem pripovedovanju je čutiti osebnostno noto, prizadetost avtorja samega, primorskega rojaka, ki se je šele po osvoboditvi docela iztrgal tujemu okolju, v katerem se je šolal. Bogata fantazija, svojevrsten, plastičen slog in lep, ponekod naravnost izklesan jezik, to so odlike Vugovega pisanja. Odlike, ki odtehtajo nekatere šibke strani knjige, predvsem na strani zgodbe same. Toda če na kratko zaključimo: Saša Vuga se je s prvo knjigo za mladino uspešno izkazal kot mladinski pisatelj. V knjigi Škorenjček Matevžek je njegovo prizadevanje uspešno podprl slikar Gvido Birolla s svojimi ilustracijami.

Branka Jurca: V pasti

Povsem drugačna je knjiga V pasti, ki jo je napisala Branka Jurca. Knjiga obsega troje črtic, ki jim je skupna tema osvobodilni boj okupirane Ljubljane in sodelovanje otrok v njem. Vse tri zgodbe pripovedujejo o temnih dneh fašistične okupacije Ljubljane in o štirih otrocih. Ti so mali, nebogljeni otroci, pa vendar neverjetno zreli za resen čas, ki ga doživljajo. Čeprav vsi še ne razumejo bistva hudih dni in boja za svobodo, jim vendar neki poseben čut pomaga, da ravnajo prav in postanejo mali junaki.

Vse črtice so napisane preprosto, jasno in razumljivo tudi najmlajšim bralcem. Preveva jih topla prisrčnost. Ker so zgodbe same dovolj razgibane, jim je uspeh pri mladih bralcih nedvomno zagotovljen. Posebno še, ker bodo ti s posebnim užitkom prebirali zgodbe o svojih vrstnikih, ki so v hudih dneh vojne s svojo spretnostjo in pogumom pomagali skupni stvari v najhujših dneh svoje domovine. Če pa bi vendarle na kratko označili knjigo Branke Jurca, bi rekli: toplo napisane, preproste črtice o velikih dneh ilegalnega boja v Ljubljani. Črtice o otrocih, napisane za otroke.

Vida Brest: Orehovo leto

Orehovo leto je naslov knjige, ki jo je mladim bralcem namenila Vida Brestova. Znana pesnica je v tej knjigi za mladino segla po avtobiografski tematiki. Zato se tem črticam, v katerih opisuje pisateljica svoje doživetje in doživetja otrok v osvobodilnem boju pozna, da jih je sama doživela. Vsaj tiste, ki so doživete so najboljše. In te so tudi najbolj toplo napisane. Še bolje: so najbolj prisrčne.

V knjigi Orehovo leto je zbranih dvanajst črtic, ki jim je vsem skupna tematika: osvobodilni boj in otroci. Pisateljica pripoveduje v vseh zgodbah o malih junaštvih in usodah otrok v vojni. Srečamo se z malimi dolenjskimi pionirji na osvobojenem ozemlju, pa spet sredi bojev, drugič spet na zasedenem ozemlju. Ti otroci doživljajo vojno kot otroci: s strahom, trpljenjem, pa tudi z velikim pogumom.

Oblikovno so te zgodbe preprosto napisane črtice, v katerih pisateljica ne rešuje posebnih problemov. Vendar otroci, ki jih prikazuje niso papirnati, temveč pravi otroci. Čeprav so nekatere črtice manj uspele in zvene manj prepričljivo, so pa druge toliko bolj resnične. Vse pa odlikuje ljubezen do otrok in toplota, ki preveva vse pripovedovanje Vide Brestove.

Josip Ribičič: Rdeča pest

Josipa Ribičiča, priljubljenega in priznanega mladinskega pisatelja ni treba posebej predstavljati. Starejši in še bolj mladi bralci dobro poznajo njegovo delo in cenijo Ribičiča kot dobrega mladinskega pisatelja. Mladih bralcev pa Josip Ribičič tudi s svojim najnovejšim delom ne bo razočaral. Povest za mladino Rdeča pest bo pri mladini gotovo vzbudila dovolj zanimanja. Knjiga ima namreč vse tiste odlike, ki pritegujejo mlade bralce: zanimivo in napeto dogajanje. Povrh vsega pa ima knjiga še trdno moralno jedro. Pisatelj pripoveduje o štirih mladih fantih, ki v neki vasi, združeni v organizacijo Rdeča pest store vrsto pogumnih dejanj in se tako vključijo med aktivne borce za svobodo. Osrednji junak zgodbe je Peter, ki zaradi svoje sestre postane celo sumljiv mladim borcem, doživi prav na ta račun nekaj bridkih ur, pa se potem vse srečno zaključi, saj se izkaže, da tudi sestra kot on in njegovi tovariši, dela za partizane.

V okviru te daljše povesti za mladino je pisatelju uspelo prikazati vzdušje slovenske vasi med okupacijo. Uspelo mu je prikazati delo mladih fantov, stvarno, brez nepotrebne patetičnosti. Neprisiljena domoljubna zavest preveva vse Ribičičevo pisanje. Morda je prvi del povesti nekoliko razvlečen in dejanje zaživi šele v drugi polovici. Morda so tudi Petrovi tovariši bolj bledo prikazani. Tudi značaj njegove sestre ni dovolj jasen. Morda tu pa tam izzveni Ribičičevo pripovedovanje v smislu prvih povojnih del s partizansko tematiko, preveč črnobelo. Toda te negativne strani odtehtajo vse odlike zanimive in napete povesti, napisane v lepem jeziku, živahno in z moralnimi vrednotami.

Uspele ilustracije so delo Janeza Vidica.

Vladimir Kavčič: Vaška komanda

Peta knjiga te svojevrstne zbirke mladinskih knjig je Vladimira Kavčiča Vaška komanda. Mladi avtor je skoraj neznan. In vendar se je s svojo knjigo uspešno predstavil.

Če bi rekli najprej o zgodbi sami nekaj besed, bi prav tu odkrili največ šibkosti dela. Pisatelj pripoveduje o življenju otrok med okupacijo v neki okupirani slovenski vasi. To pripovedovanje se ne nanaša toliko na razna junaštva, temveč bolj na porednosti, predrznosti otrok. Vojna, osvobodilni boj predstavlja bolj okvir, v katerem pa otroci žive svoje življenje naprej. Seveda je tudi tu nekaj junaštva, nekaj drznih akcij, toda zdi se, da pisatelja bolj zanimajo drugi problemi, predvsem problemi otroške duševnosti v nemirnem in nenavadnem času. Pisatelj je zajel snov zelo široko. In to mu je bilo skoraj usodno. Preširokemu pripovedovanju manjka zaokrožene, napete zgodbe, ki bi posamezne epizode povezala v celoto. Zato vsa knjiga razpade na vrsto zgodb, ki jih povezuje pravzaprav le enoten okvir: iste osebe in vojni čas.

Mnogo več odlik je Vladimir Kavčič prikazal v samem načinu pripovedovanja. Naj samo omenimo besede Miška Kranjca, ki v svoji dodatni besedi v knjigi točno ugotavlja, da je v Kavčičevem pripovedovanju nekaj vznemirljivega, eruptivnega, silovitega, z rahlo mračnim okoljem. Delo pisano z otroško odkritostjo se odlikuje z izklesanimi podobami, ki izpričujejo, da Kavčič zna pisati. Ničesar več ne bi dodali tem besedam. Ugotovili bi samo to, da delo, čeprav ni popolno, pa toliko več obeta. In to je dovolj.

Sl. Ru.

V hribe...?

PRED NEKAJ DNEVI V LJUBLJANI

Zaključeno mednarodno študentsko srečanje

Študenti so se v petih predavanjih seznanili z jugoslovansko stvarnostjo - Izjave italijanskega delegata

Pred dnevi je bilo zaključeno 7-dnevno mednarodno študentsko srečanje v Ljubljani, ki ga je priredil Klub za mednarodno sodelovanje Zveze študentov. To je bil prvi tovrstni mednarodni sestanek študentov v Jugoslaviji, na katerem so bili zastopniki študentov z univerz v Lundu (Švedska), Reykiaviku (Island), Hamburgu (Nemčija) in Milanu (Italija), 13 študentov iz ZDA ter slušatelji visokih šol iz Finske, Norveške, Danske, Nizozemske in Francije, ki so v Jugoslaviji na strokovni praksi.

V petih predavanjih univerzitetnih profesorjev in drugih javnih delavcev ter v diskusijah so se udeleženci lahko seznanili z osnovami družbene ureditve, gospodarstva, visokošolskega študija ter mednarodnih odnosov FLRJ. Med drugim so si ogledali tudi inštitute, Narodno in univerzitetno knjižnico, Muzej NOB, Litostroj in Opatijo.

Organizatorji tega mednarodnega srečanja v Mednarodnem odboru in Klubu za mednarodno sodelovanje ZŠJ so prepričani, da je srečanje uspelo ter da je bil dosežen osnovni smoter tega zbora: informirati tuje goste o socialistični graditvi v Jugoslaviji in izmenjati misli o aktualnih mednarodnih političnih in družbenih vprašanjih. Podpredsednik centralnega odbora ZŠJ tov. Miladin Šakić je ob tem mednarodnem srečanju izrazil mnenje, da je takšna oblika mednarodnega sodelovanja koristna za zbližanje med študenti v svetu in med posameznimi nacionalnimi unijami ter da bi bilo koristno nadalje razvijati takšna srečanja tudi v prihodnosti, da bi dobila tradicionalen značaj.

Nekateri udeleženci so povedali nekaj misli o uspehih srečanja.

Fischer Karlo in Wilkens Horst, študenta prava iz Hamburga, sta dejala: S srečanjem sva popolnoma zadovoljna. Za nas je, razumljivo, težko dojeti vse, kar smo slišali v tako kratkem času. Dobila sva odgovore na vsa vprašanja, ki so naju zanimala. Vse je bilo za naju novo in zanimivo. Vesela sva, da sva v študentskih krogih svobodno govorila o vseh problemih.

Za naju je posebno zanimivo, kako Jugoslavija ustvarja svoj lastni, zanjo značilni, socialistični program. Veseli naju, da smo si lahko ogledali prireditev originalne makedonske folklore in ob tem zaslutili bogato kulturno tradicijo jugoslovanskih narodov. Imeli smo srečo, da smo si ogledali mednarodno grafično razstavo, ki je dokaz, da Jugoslavija postaja bogato kulturno središče in da ima nadarjene umetnike v svoji sredi.

Lanzetta Albino, predsednik in Antonio Cassese, sekretar «Interfacoltà dell'Università di Milano» pa sta dejala: Dobila sva odgovore na vsa vprašanja. Na koncu pa sta dodala: Spoznala sva se z ljubljanskimi študenti in reči morava, da nikjer na svetu nisva srečala tako zanosne in odločne mladine. Taka mladina lahko pregazi vse ovire.

Na tem srečanju se je ustvarilo tesno prijateljstvo med zastopniki iz različnih držav. Tako se ostvarja mirno in prijateljsko sodelovanje med narodi. Zahvaljujem se organizatorjem in vsej ljubljanski študentski mladini, ki nam je omogočila tako prijetno bivanje v vašem mestu. Upam, da vam bomo kmalu vrnili gostoljubje na milanski univerzi.

Težko bova s preprostimi besedami našim študentom pripovedovala o lepoti vaše domovine in prijetnosti vaših ljudi.

B. I.

V AVSTRIJI IN NEMČIJI MLADINA MNOGO POTUJE, NAJVEČ S KOLESI IN PEŠ

666 mladinskih hotelov v Nemčiji je v preteklem letu zabeležilo 7 milij. nočnin

Tolikšnega števila niso zabeležili niti pred vojno, ko je bilo za mladino pripravljenih okoli 2000 mladinskih gostišč - Primer mladinskega hotela v Traunsteinu

Eno izmed prvih stvari, ki jih človek opazi v Avstriji in Nemčiji, je veliko mladine, ki potuje. Na postajah vidimo lahko vedno večje ali manjše skupine šolarjev, dijakov, fantov in deklet, s spremstvom ali brez njega. Zares za naše pojme je čudno dejstvo, da starši dovolijo svojim hčeram in sinovom od 13 — 14 let dalje, da gredo sami v družbi svojih vrstnikov po cele tedne z doma. Največ jih zajaha kolesa, otovorjena z vsemi pripravami za taborjenje ali prenočevanje pod milim nebom. Sicer smo takih izletnikov že vajeni, ker tudi v naše kraje prihajajo opremljeni z zemljevidi in fotoaparati.

Najnovejši in najcenejši način počitniškega potovanja dijakov je danes brez dvoma «avtostop». Na cestnih križiščih in zlasti na avtocestah srečamo skupine po dva mladeniča, še več pa mladink, ki potrpežljivo čakajo na dobrohotnega šoferja, ki jim bo omogočil brezplačno potovanje širom po deželi.

Ta sistem mladinskega turizma pa ni razširjen samo v Nemčiji, ampak tudi na Angleškem in v skandinavskih deželah. In prav zaradi tega, da bi se mladini omogočilo ceneno letovanje, je bilo treba urediti vprašanja prenočišč in prehrane. Mnoga društva in organizacije so v raznih krajih ustanovila mladinske hotele za mlade potovalce. Tako so uredila planinska društva, združenja za zaščito narave in druga. A najmočnejša organizacija, ki ima po celi Nemčiji mladinska gostišča je «Zveza mladinskih hotelov», (Verband der Jugendherbergen Deutschlands).

V celi Nemčiji je bilo pred vojno okoli 2000 mladinskih gostišč. Med vojno jih je bilo mnogo porušenih, mnogo jih je ostalo v krajih zasedenih po Poljakih in v ruski coni. Sedaj je v Zapadni Nemčiji 666 mladinskih hotelov, ki so imeli v letu 1954 nad 7 milijonov nočnin, kar je več kot pred vojno v celi Nemčiji. Nekateri teh hotelov so bili nalašč v ta namen sezidani in imajo več sto postelj, zlasti v velikih mestih. Iz tega je razvidno koliko mladih ljudi — povečini Nemcev — potuje širom po svoji domovini.

To je za mladino tudi koristno, ker na ta način z majhnimi stroški spozna svojo domovino in jo vzljubi.

Tudi v drugih deželah je razvit — a v manjši meri — mladinski turizem. V Italiji imamo le majhno število takih gostišč, v Jugoslaviji je bila pred kratkim obnovljena Počitniška zveza, ki ima v načrtu širjenje mladinskega turizma kot v severnih deželah.

Mladinski hoteli v Nemčiji pa niso koncentrirani le v večjih krajih, ampak tudi v manjših mestih in vaseh. In niso samo nekaka zasilna prenočišča; mnogoletna tradicija jih je gospodarsko utrdila in tako so bile postavljene lične zgradbe, ki prav nič ne zaostajajo za drugimi zgradbami v okolišu.

Navedimo za primer mladinski hotel v Traunsteinu na Bavarskem, 40 km od Salzburga in avstrijske meje. To mestece s 16 tisoč prebivalci ima prav ličen mladinski hotel. To je enonadstropna hišica, ki ima poleg stanovanja «staršev mladinskega hotela» ali upravnikov dve dnevni sobi in nekaj spalnic s 74 posteljami, ki so železne in dvonadstropne, a za 1 DM (150 lir) za nočnino so prav udobne. Kar preseneča je zunanjost in notranja ureditev dnevnih sob. Pohištvo je izdelano v bavarskem kmečkem stilu in tudi vsa druga oprema je v narodnem motivu.

Ne manjkajo moderno urejene kopalnice za fante in dekleta. Poleg tega je še hrana tečna in cenena, a za naše želodce premočna. Če si pa hoče kdo od gostov sam skuhati svoje kosilce, mu upravnik to dovoli.

Skratka, ta mladinski hotel bi lahko bil za vzgled marsikateri naši planinski koči in tudi drugim hotelom. Kar ga še posebno odlikuje je izredna čistoča, ki je povsod, kljub temu da so obiskovalci samo mladi ljudje. Je pač to lepa, prelepa navada severnjakov.

Traunstein leži nekako v sredini med Solnogradom, Berchtesgadenom in znanim Chiemskim jezerom. To jezero je oddaljeno le nekaj kilometrov in ima dva otoka, «Ženski otok» in «Moški otok», na katerem je bila ob koncu preteklega stoletja palača bavarskih kraljev po vzorcu kraljeve palače v Versaillesu.

Traunstein ima zares lepo okolico. Škoda je le, da ne dopuščajo pravila Mednarodne zveze mladinskih hotelov, da se gostje ustavijo v gostišču več kot tri dni.

Mladinski hotel v Traunsteinu

Ali na morje...?

Kuža in muca

Kam pa danes, kužek moj?
— vpraša muca — Greš z menoj?

Glej jo, muco, hov-hov-hov,
vidiš, da hitim domov!

Kje si bil, odkod pa greš?

Mar je treba, da vse veš?

Jaz ti vedno vse povem...

Tudi jaz bi, a ne smem!

.. ker ukradel si kokoš!?

Mačja si, a me ne boš!

Mar je meni, kaj bi to,
le kaj rekel sosed bo.
Šel z gorjačo je že k vam,
kaj bo z njo, boš videl sam!

MILOS MACAROL

• Pravljice, pesmice in uganke za naše najmlajše •

BOGATAŠ IN SIROMAK

Neki revni trgovec je šel na pot in shranil vso železnino, ki jo je imel v svoji trgovini, pri nekem znanem bogatem trgovcu. Ko se je vrnil s poti, je prišel k njemu in ga prosil, naj mu njegovo železo vrne.

Toda bogati trgovec je vse njegovo blago med tem prodal. Da bi pa to nekako prikril, je dejal:

«S tvojo železnino se je pripetila nesreča».

«Kakšna?»

«Shranil sem jo v klet. Tam so pa miši in podgane, ki so vso oglodale. Na svoje oči sem videl. Če ne veruješ, pojdi in poglej».

Siromašni trgovec je pač verjel in le dodal:

«Ni potrebno, da bi hodil gledat. Tudi tako verjamem. Tudi sam vem, da miši vedno grizejo železo. Zdravo».

In je šel.

Na ulici je pa videl, kako se bogatašev sinček igra. Pristopil je k njemu, ga pobožal, prijel za roko in ga peljal s sabo domov.

Naslednjega dne je bogati trgovec srečal revnega in mu povedal, kaka nesreča se mu je pripetila s sinom, ki mu je izginil. Na koncu ga je pa vprašal:

«Si ga morda kje videl ali kaj slišal o njem?»

Siromašni trgovec pa je odvrnil:

«Da, da, videl sem ga. Takoj ko sem se sinoči poslovil pri tebi, sem videl, kako je priletel jastreb, se spustil naravnost na tvojega sina, ga pograbil in odnesel».

Bogataš se je razjezil in srdito zakričal:

«Da te le ni sram, da se mi tako posmehuješ! Je mar sploh mogoče, da bi jastreb odnesel otroka?»

«Ne, ne posmehujem se ti. Prav nič ni čudno, da jastreb odnese otroka, če miši lahko pojedo toliko železa. Vse se zgodi, prijatelj moj...».

Tedaj je pa dejal bogataš:

«Niso miši pojedle tvojega železa, jaz sem ga prodal in povrnil ti bom dvojno».

«Če je pa tako, tedaj tudi jastreb ni odnesel tvojega sina. Vrnil ti ga bom».

Lev Tolstoj

Vrabček debeloglavček

V starem žlebu si je družina vrabcev zgradila gnezdo. Malo pred gnezdom je bil žleb predrt, tako da je tam odtekala deževnica. Tisto luknjo v žlebu je vrabčeva družina na vso moč častila. Saj, če bi luknje ne bilo, bi jim voda pritekla naravnost v posteljico...

Ves dan so vrabčki iztegali iz gnezda svoje vratove. Večno lačni želodčki so priganjali grla, naj čivkajo. Stari vrabec je otrokom večkrat dejal: «Lepo pridni bodite. Ne iztegujte se preveč iz gnezda. Lahko padete iz posteljice. Spodaj čaka lačna Smrt! Čiv!» Drobnoglavček pa je bil radoveden, kakšna je Smrt. Oče vrabec je povedal: «Črna je. Ima ostre kremplje, velike oči in zavihan rep». Mati vrabulja pa jim je obrisala kljunčke in jih pokarala. «Tudi lepo ni, če tako iztegujemo vratove. Sosedovi bodo rekli, da so naši otroci najbolj požrešni...».

Vsi vrabčki so lepo poslušali očeta in mater. Le vrabček debeloglavček je kar preslišal te besede. V gnezdu je bil največji in zelo požrešen. Kadar je priletela mati z mušico ali oče z muho, je bratce grobo odrinil in kar ukradel materi mušico iz kljuna... Tako je nekega dne spet preveč iztegnil svoj požrešni vrat. Nenadoma je omahnil, obupno zakrilil in padel iz žleba, iz toplega gnezda... Spodaj pa je čakala Smrt z zavihanim repom...

L. S.

Jurčkov konjiček

Hijo, hijo;
hop-hop-hop,
Jurček spušča se v galop,
levo-desno, ena-dva,
hi, konjiček, hopsasa.

«Hijo, hopa
k teti v vas
skočil bi po par klobas,
a če tam bo stric Andrej,
sira dal bo, hej, juhej!»

V dalj odmeva:
«Hijo-hi!»
Jurček pa doma sedi,
z očkom svojim gre v galop
na kooo-le-nih
hop-hop hop!

MILOS MACAROL

ARHON
Nova precizna švi[carska] ura

o Nemirika iz berilija
o Pero Nivarox
o 17 rubinov
o Zaščitena proti udarcem - antimagnetična
o Jeklen okrov.
Izredna prodajna cena 5.500
Izključno zastopništvo:
LA CLESSIDRA
Zaloga ur: Longer, Aureole, Lanco, Moeris, Lemania, Xar...
Via C. Battisti, 14 - Tel. 3623...

Naročniki! KUPUJTE pri TVRDKAH, ki oglašajo v našem listu!

AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE
FRANC LIPOVEC
Vsakovrstni prevozi
z osebnimi luksuznimi avtomobili Fiat 1400 za birmo, obhajilo, poroko, krst itd.
GARAŽA: Ul. Timeus 4, tel. 90-296
STANOVANJE: Ul. F. Severo 6, tel 33-113

MILAN AMBROŽI[Č]
Elektro-instalacijsko po[d]jetje — Sprejema ... naročila in popravila ... nove instalacije vseh vr[st] električnih napeljav. P[o]kličite našo št. tel. 29-3...
Ul. Boccaccio 10.
SE PRIPOROČAMO

AVTOGARAŽA „Roiano"
TRST - ROJAN — UL. MORERI ŠT. 7 — TEL. 35-...
privatno tel. 27-240 — (Zadnja postaja filobusa št. 6)
Prostori za parkiranje avtomobilov in motornih koles — Odprto tudi ponoči —
Prevoz potnikov z osebnimi avtomobili na vse kraje, tudi v inozemstvo

IMPEXPORT
TRST, UL. C. BATTISTI 23-I.
Tel. 44-208 Telegr. IMPEXPORT-TRIESTE
UVAŽA: Vsakovrstni les, drva za kurjavo, gradbeni material
IZVAŽA: tekstil, kolonialno blago in raznovrstne stroje
SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA VSAKOVRSTNE KOMPENZACIJE

MOTOM 48 CCM
DELFINO 160 CCM

Čudoviti torček, ki ... pelje ... Prodaja na ... roke do 18 mesecev. Pritikline in nadomestni deli za motorje, popravila
Zastopstvo „Gilera" Moschion & Frisa Trst Ul. Valdirivo ... in Ul. XXX ottobre ... tel. 23-475
Postaja za usluge v Nabrežini: FRANC SIBELJA
ZNIŽANE CENE

Ribarič Ivan
IMPORT ◆ EXPORT
VSEH VRST LESA IN TRDIH GORIV
TRST — ULICA F. CRISPI 14 — TEL. 93-502
ULICA DELLE MILIZIE 19 — TEL. 96-510

POŽAR ARTEMIO
TOVORNI PREVOZI
TRST - Ul. Moreri ... Telefon št. 283...
v vse kraje tudi v inozemstvo

Naši kraji in ljudje

Ob zaključku razstave vin Slovenskega Primorja

od 18. do 26. junija v Portorožu

Od 18. do vključno 26. junija t. l. je bila v Portorožu IV. razstava vin Slovenskega Primorja. Ob zaključku razstave so govorniki poudarili važnost vinogradništva v Slovenskem Primorju in željo ljudske oblasti, da se ta panoga gospodarske dejavnosti dvigne in čim bolj utrdi. Iz opisa razstavljavcev in vin je razvidno, da so zadovoljni nad doseženimi in na razstavi prikazanimi uspehi. Imena razstavljavcev in ocena vin so najboljše jamstvo, da so na pravi poti k nadaljnjemu razvoju vinogradništva. Delati morajo smotrno in načrtno. V konkurenci z inozemskimi vini morajo napeti vse sile, da znižajo proizvajalne stroške in pošljejo na tržišča samo tipična in kvalitetna vina. Da je to mogoče, je razvidno iz pregleda in ocene razstavljenih vin.

Bela mešana vina: skupno 21 vzorcev. Najboljša vina so razstavili: Vinarska zadruga Vipava, Mirko Ferjančič, Podraga 90 in Ivan Marc iz Planine 41, vsi iz Gornje Vipave. Kot najboljše mešano belo vino pa je komisija ocenila vzorec Franca Zorna iz Prvačine, Spodnja Vipavska.

Rebula. Na razstavo je bilo sprejetih 8 vzorcev tega vina. Komisija je priznala kot najboljšo rebulo vzorec Jožefa Simčič iz Dobrove 1 — Goriška Brda.

Tokaj. Od devetih razstavljenih vzorcev tokaja je komisija priznala kot najboljši vzorec vino Vinske kleti Vipolže — Goriška Brda in vzorec Mirka Domenis iz Slovrenca — Goriška Brda. Prav dober je bil vzorec Kmetijskega posestva Ajševica — Gorica in Šibau Cirila iz Fojane — Goriška Brda.

Beli Burgundec ni dosegel najvišjih priznanj, vendar so prav dobre vzorce razstavili: Kmetijsko posestvo Ajševica — Gorica, «Vino Koper» — Koper, Mirko Domenis, Slovrenc — Goriška Brda in «Vino Gorica» letnik 1954. Burgundca je bilo razstavljenih 9 vzorcev.

Zelen je bil najboljši od Vinarske zadruge v Vipavi. Razstavljeni so bili le 3 vzorci.

Pinela. Skupno razstavljeni 4 vzorci. Najboljši je bil vzorec Vinarske zadruge v Vipavi, prav dobrega pa je razstavila Kmetijska šola iz Lož pri Vipavi.

Malvazija. Skupno je bilo razstavljenih 24 vzorcev. Najboljši vzorec je razstavilo podjetje «Vino Koper» — Koper ter prav dobre «Vinoexport» — Umag. Kmetijsko posestvo Ajševica in Vinarska zadruga Buje.

Laški rizling ni dosegel najvišjih kvalitet. Prav dobri vzorci so bili od Kmetijske šole v Ložah pri Vipavi in Kmetijskega posestva v Ajševici pri Gorici.

Od ostalih sortnih belih vin je bilo le po nekaj vzorcev. Najvišje priznanje med vsemi sortnimi in nesortnimi belimi vini je dobil vzorec traminca, last Franca Poljšak, Smarje Branik iz Srednje Vipave.

Prav dobro vino je razstavil Jožef Mermolja, Selo 10 iz Srednje Vipave in sicer sorto vetlinec, ter Ivan Skrlj iz Vrhpolja sorto sovinjon.

Od črnih vin sta prevladovala refošk in teran. Od ostalih črnih vin so bili razstavljeni vzorci merlota, kabrne, modre frankinje in kabernet.a.

Istrski refošk. Najboljše ocene za vzorce refoška so dobili: Andrej Stok iz Marezig, Giorgio Bologna iz Izole ter «Vino Koper» iz Kopra. Prav dobro so bili ocenjeni vzorci Ivana Ruzijer iz Sečovelj, Ivana Petrač iz Izole, Emila Glavina iz Smarja 98, Alojzija Kafol iz Pobegov, Petra Medica iz Izole Kmetijske zadruge Sečovlje, Alojzija Fonde iz Portoroža 222, Lazarja Jerman iz Pomjana 24, Kmetijske del. zadruge Puče, Vinarske zadruge Buje. Skupno je bilo razstavljenih 25 vzorcev.

Kraški teran. Razstavljenih je bilo 27 vzorcev. Najvišje priznanje so dosegli vzorci vin Jožefa Gulič iz Tomaja 62, Rudolfa Skerl iz Tomaja 66 in Ivana Petelin iz Pliskovice 93, vsi s Krasa. Prav dobra vina so razstavili: Franc Maržek iz Hruševice 22, Milan Vran iz Karlj 52, Drago Černe iz Tomaja 1, «Vino Sežana» iz Sežane, Jožefa Zabrič iz Sepulj 7, Viktorja Svagelj iz Ponikev 38, Antona Gorup iz Tomaja 60, Evgena Ziberna iz Tomaja 6, Nikola Tomažič, Gradnje 6, Franc Fabjan, Gradnje 2, Franc Bandel, Komen 125, Franc Tavčar, Hruševica 44, Rudolf Vran, Tomaj 6, Jože Večerina Tomaj 69, Jože Švab, Sepulje 15, Cvetko Berek, Sepulje 7.

Od ostalih črnih vin je bil najbolje ocenjen vzorec kaberneta in vzorec merlota, razstavljalec «Vino Koper» iz Kopra ter vzorec barbere Josipa Bregantič, Gornje Cerovo 18 — Brda.

Prav dobro so bili ocenjeni vzorci merlota in modre frankinje Kmetijskega posestva Ajševica pri Gorici in merlot (letnik 1953 — 1954) proizvajalca «Vino Gorica» in vzorec merlota Grozdana Bordon iz Pobegov ter Kmetijskega posestva Skocijan.

Na razstavi je bilo skupno 175 vzorcev vin. Vzorec belega vina je bilo 96, črnega 70 in desertnega vina 9. Prevladoval je kraški teran s 27 vzorci, istrski refošk s 25 vzorci, malvazija s 24 vzorci in mešano belo vino z 21 vzorci.

Brda so se najbolj postavila s svojo znamenito rebulo in tokajem. Vipavska se je odrezala s svojimi odličnimi mešanimi vini, pinelo in zelenom. Kras se je izkazal s svojim odličnim teranom, a Istra s svojim refoškom in malvazijo.

Ta razstava je pokazala velik napredek kletarstva, ker so bile kljub strogi oceni vina odlično deklarirana. Obenem je pokazala, da je možna proizvodnja odličnih črnih vin in sicer prvenstveno istrskega refoška in malvazije v Istri, terana na Krasu, pinele, zelena in mešanih namiznih vin na Vipavskem ter kvalitetnih rebul, tokaja, pa tudi merlota v Brdih.

Na razstavi je bilo razdeljenih skupno 18 zlatih, 46 srebrnih in 60 bronastih medalj. Za desertna vina je bilo razdeljenih 1 zlata, 7 srebrnih in 1 bronasta kolajna. Nagrade so znašale 164.000 din.

Razstavo je obiskalo skupno 8600 obiskovalcev iz Slovenije in zamejstva.

Razstavni odbor je izdal lično tiskani seznam razstavljenih vin v obliki ozke brošurice s primernimi slikami in članki o Portorožu, o vinogradništvu koperskega okraja, o vinih Vipavske in Brd ter o kraškem teranu. Članki so bili napisani v slovenskem in nemškem jeziku.

ZGONIK

Rahlajmo zemljo

Drži kar je svoječasno pisal «Primorski dnevnik» o naši kraški zemlji, češ da je svojevrstna: primerno mokra je rahla, osušena pa zvezna in trda. Kljub toliki vlagi se mnogi vaščani pritožujejo, da niso bile spodnje plasti dovolj razmočene in se zaradi tega pridelki v teh soparnih dneh ne počutijo dobro. Za to je več lekov, ki smo o njih že večkrat slišali in jih bomo morali upoštevati: globoko jesensko oranje z dobrim gnojenjem, ob suši pa rahljanje. V ta namen (za rahljanje) pa morajo biti pridelki v vrstah, da moremo med nje s primernim vprežnim ali ročnim orodjem (oralom, kultivatorjem, šapo itd.). Rahljanje je v naših prilikah izredno pomembno opravilo, ki razen tega, da pospeši pronicanje vlage iz spodnjih plasti zemlje, tudi omogoči izkoriščanje celo majhnih ros.

Slišimo, da se naša dramska družina pripravlja na izlet na Koroško — v slovensko zibelko, kjer nameravajo nekje tudi igrati. Vemo, da bodo pod spretnim vodstvom učiteljev Lupinčevih na izletu mnogo pridobili in dokazali koroškim bratom uspeh svoje dobre volje in prizadevanja za kulturno izživljanje.

SAMOTORICA

Gosenice nam groze uničiti sadno drevje

Tudi naše drevje je bilo deležno gosenic jih gostov, ki so ga dobro ogolili. Nikogar pa ni bilo k nam, da bi nam bil kaj povedal o tem škodljivcu, o katerem sodimo, da je doma onkraj velike luže. Bojimo se, da se ga ne bomo tako zlepa otresli, ker je z bubami poskrbel za svoj zarod. Kje so napotila od strani poklicanih za borbo proti temu škodljivcu, ki grozi uničiti naše drevje? Ta zadeva menda posega v narodno gospodarstvo in zasluži posebno pozornost in ukrepe, ki pa jih do danes še nismo opazili.

Nedavno je pri nas poginila krava na znakih kot smo jih opazili pri lanskih primerih poginulosti. Nedvomno je to posledica zastrupljene paše. Ker je ta nesreča v zvezi z vojsko, bi prizadeti morali dobiti kakšno odškodnino.

Naš kamnolom stalaktita je njegov lastnik zelo mehaniziral in moderniziral, kar se mu bo visoko obrestovalo, ker so skladi tega močno iskanega in zato dragega dekorativnega kamna zelo bogati in jih že žagajo. Da bi bil, če že ne bogat, pa vsaj primeren tudi zaslužek delavstva!

Na naših oniščah je že od nekdaj zelo priljubljeno sadno drevo krehelj ali cimbor, ker močno rodi in ima sladek sad. Na enem takšnem drevesu občudujemo te dni zanimivo redkost: šibka vejica je kot pecelj grozda z petdesetimi debelimi jagodami (krehlji). Kako radodarna zna biti narava!

SV. KRIŽ

Kam to vodi?

Od zadnje svetovne vojne do danes so nas tlačile tri velike skrbi: med vojno kdaj da bo njen in konec nacifašizma, po vojni kdaj in kako bo rešeno tržaško vprašanje, danes, ko je to vprašanje rešeno, kot si ni nihče od nas želel, pa se na vsakem koraku sprašujemo, kaj nam bo ta rešitev prinesla. Iz tolikih z velikim bobnom razkričanih obljub kaj vse bo dobra mati podarila svojemu otroku, ki se je spet vrnil v njeno naročje, je ostal le — prazen meh. Mnogi vaščani so mnenja, da se zna tudi te (Bartolovo) «pelegrinstvo» v Rim zmalicati v burko, drugi pa trdijo, da Trstu ni več volja živeti od — praznikov. To je bridka resnica, ki jo vsak dan bolj čutimo pravmi — Križani. Menda ne bodo «veliki», ki so podpisali londonski sporazum, dovolili, da bi se Trst gospodarsko popolnoma izsušil in bi nas njegova žalostna usoda pognala odtod. Kdor mu ne more vrniti vlogo, ki mu pritiče, naj Trst pusti v upravo Tržačanom.

S tem smo hoteli povedati, da raste pri nas nezadovoljstvo, češ, ali je res v interesu Trsta in ostalega sveta, da se nam zapirajo vrata do produktivnega dela in poštenega kosa kruha. A to nezadovoljstvo raste tudi v odločnost za vztrajanje na svoji zemlji vse dokler bo rimska skrb prisiljena preiti od besed k dejanjem.

VIŽOVLJE

Naši igralci na Koroško?

Te dni se je z družino vred izselil v Avstralijo neki policaj, poročen z našo sovaščanko. Težko je zapustil te kraje, ki se je kot Istran nanje zelo navezal, ampak... kaj je hotel, če pa tako zahteva domovine ukaz! Tej domovini pa je na tem, da nas prežene v svet pa bi bilo kamor koli. Sicer pa bodo morale na pot v tujino tudi druge mlade sile, če bo tržaško gospodarstvo še kaj časa tako «procvitalo» in se bo uprava s takšno ljubeznijo do Trsta igrala z usodo delovnih ljudi. Vendar pa se mi nočemo prenagliti n kar tako zapustiti svoj dom, ker vemo, da ni Trst zapisan smrti kot mu jo želijo njegovi — rešitelji. Če je živel in rastel pod ranjko Avstro-Ogrsko, kako naj bi umiral danes, ko se zemeljske razdalje vedno bolj krčijo, narodi vedno bolj zbližujejo in si medsebojno menjujejo, kar so ustvarile njihove delovne roke? Tako bomo mogli tudi na svoji zemlji in tudi iz svoje zemlje ustvariti mnogo več. To se bo zgodilo, ko bo čaš iz locil samovolje izkoriščevalcev in onemogočil njihovo bojno orožje. In tej dobi se naglo bližamo.

Takšno je naše mnenje.

Zbornik kmetijske srednje šole v Mariboru

Po desetih letih je izdala ta edina slovenska kmetijska srednja šola ob sklepu leta svoj prvi zbornik s šolskimi poročili in članki. Na prvem mestu je članek sedanjega direktorja zavoda inž. Josipa Butinarja o pomenu in vrednosti te šole za kmetijstvo.

Zgodovinski pregled KSS v Mariboru, ki je bila ustanovljena leta 1872, je podal ing. prof. F. Degen. Zatem sledijo strokovni članki, ki so rezultat dela v laboratorijih in na posestvu šole. Ing. B. Breznik piše o obnovi vinogradov; ing. P. Leban je obdelal sortnognojilne poskuse s krompirjem v letu 1954; o živinoreji pišeta ing. F. Kropivšek in ing. Slečka Lorbek; o košnji in paši objavlja članek ing. O. Tinta; ing. B. Breznik in ing. D. Kerin obravnavata poskusna škropljenja proti peronospori; obsežno razpravo o sadjarstvu na posestvu KSS objavlja ing. M. Sisko, nakar sledi analiza mošt ov letnikov od 1945 do 1954, prispevek ing. B. Breznika.

Drugi del zbornika, ki ima nad 120 strani, obsega šolska poročila za vsa leta od 1945 do 1955. Poleg šolske kronike za posamezna leta, predmetnikov in osebja, dela v knjižnicah, mladinskih organizacijah in mladinskih sestankov so v knjigi seznami diplomantov in absolventov od leta 1951-52 do 1954 z navedbo uspehov.

Na KSS obstaja od leta 1953 tudi Izredna kmetijska šola za zaslužne borce in politične delavce. Šola je dvoletna in gojenci opravljajo ob vsakem poletju izpite za posamezne letnike. Jeseni so zapustili šolo prvi absolventi te izredne šole. Od 19 kandidatov je napravilo diplomo z odličnim uspehom 5, s prav dobrim 9, ostali z dobrim uspehom.

Zadnji del knjige obsega statistiko za vso dobo. Posebna vrednost knjige je tudi ta, da ima v prilogi lepo izdelane načrte celotnega posestva.

Absolventi te zelo pomembne gospodarske šole so razkropljeni po vsej Sloveniji. Prav gotovo bo ta knjiga vzbudila pri njih, kakor tudi v široki javnosti veliko zanimanje.

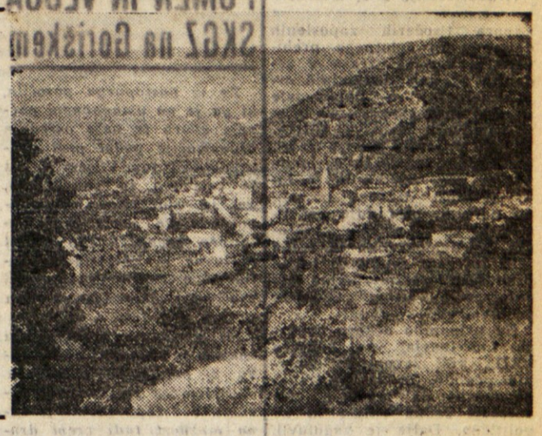
V Storijah pod Borštom

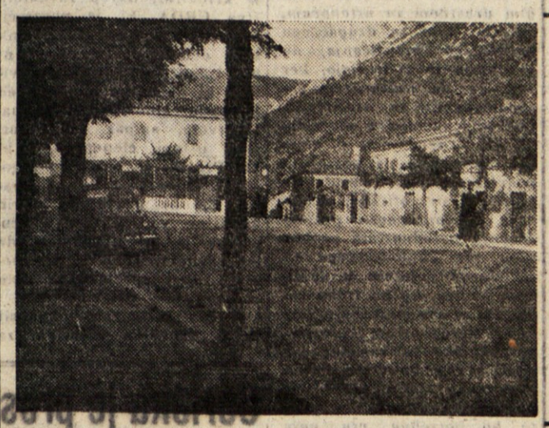
(Foto Magajna)

Nedavno deževje in izredno oplo vreme zadnjih dni je pripomoglo k hitri dozoritvi žita. V Storijah pod Borštom, kjer je nekoč bila stara vas, domačina žanjeta pšenico, Ni je mnogo, a nekaj bo že zalegno

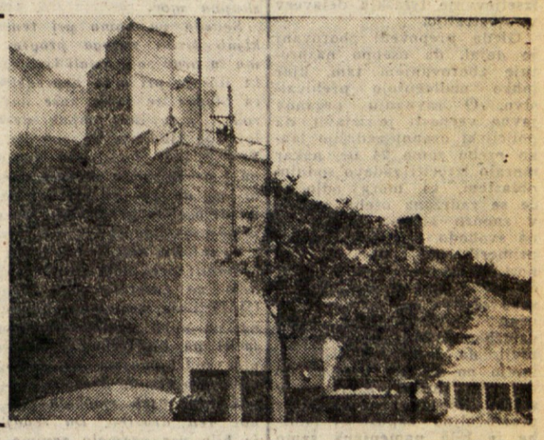
Boljunec - Glinščica

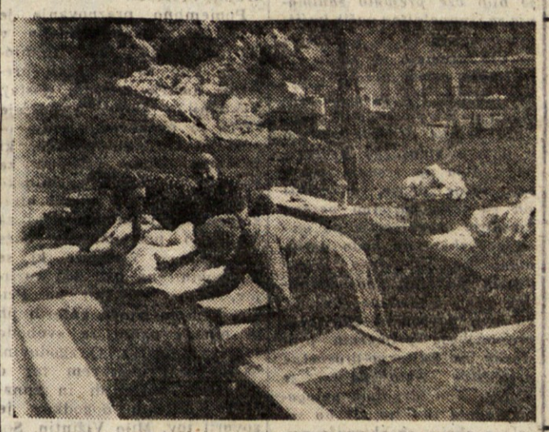
Boljunec štejemo med vesi našega podeželja, saj ima približno 300 hišnih številk in več kot 1000 prebivalcev. Lahko trdimo, da je Boljunec središče Brega. Vas se vedno bolj širi in razvija. Kmetijstvo, zlasti vinogradništvo je precej razvito, toda samo s kmetijstvom se ukvarja le nekaj družin. Drugi iščejo zaposlitev v tovarnah in pri podjetjih, v prostih urah pa še kaj naredijo na kmetiji.

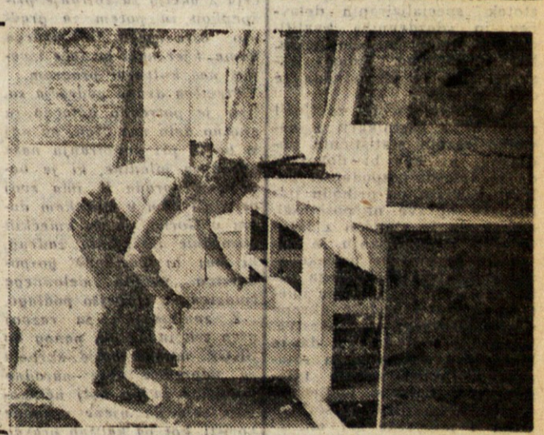
«Na goricin, to je središče Boljunca, kjer imajo trgovine in gostilne, kjer se ustavljajo avtomobili in motorji izletnikov in avtobusi, kjer imajo znano «mečanje in druge narodne običaje, ki so se v Boljuncu še obdržali.

Tik za vasjo ropota in se kadi iz kamnoloma, zaradi katerega je bilo že toliko pisanja in protestiranja kot še za noben kamnolom. Vaščani protestirajo zaradi prahu, ropota in kamenja, ki jim včasih frči nad glavami; lastnik pa ima gluha ušesa. Zadnje čase pravijo da se je malo zboljšalo.

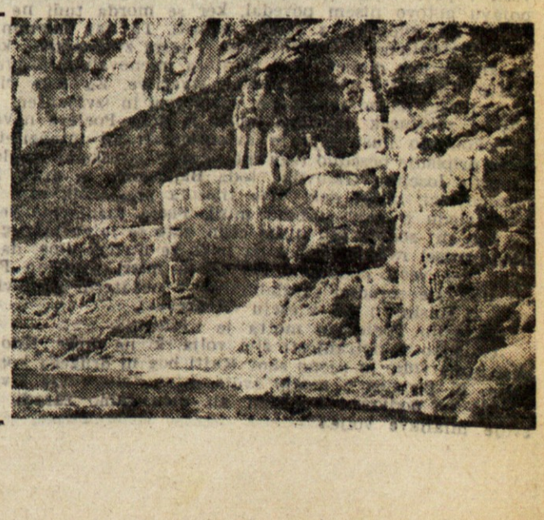
Tudi v Boljuncu, kakor v Dolini, je dosti peric, ki že leta in leta perejo Tržačanom perilo. V tej pasji vročini di prav prijetno na soncu, perilo pa se takoj posuši.

V delavnici je prevroče, zato ta mojster dela kar zunaj v senci. Delo gre bolj od rok, pa tudi prahu ni toliko. Vsekakor pa bi bil bolj prijeten počitek, ali kopanje v Glinščici.

Ti decki pa so se odpravili v Glinščico. Saj ni daleč, voda je pa tam hladna in kopanje zelo prijetno. V vročih poletnih dneh prihajajo na kopanje v Glinščico tudi iz sosednjih vasi in celo iz mesta.

Kdo bi rekel, da so te skale in potok tako blizu Boljunca? Skupina fantov in deklet se je kopala, zdaj pa pleza po skalah in se sonči. Glinščica je Tržačanom priljubljena izletniška točka, najsi bodi spomladi, poleti, v jeseni, pa tudi pozimi.

Foto BUBNIC

Kmetijsko zavarovanje v Jugoslaviji

MARTIN MASTEN (agronom)

Kmetijsko zavarovanje je bilo v stari Jugoslaviji zelo slabo razvito. Zavarovanih posevkov je bilo malo, zavarovanja živine pa skoraj ni bilo. Po vojni pa se je kmetijsko zavarovanje že precej razvilo. Ni sicer še popolno in treba bo še marsikaj prilagoditi kmetijskemu razvoju.

Državni zavarovalni zavod, ki zavaruje posevke in živino, ne deluje po kapitalističnih načelih in ne išče pri zavarovanju profita. Če pa pride do presežkov med plačanimi prelivanju, ni mogoče trditi, da je deloval po kapitalističnih načelih. V Sloveniji je bil odstotek škode pri zavarovanju posevkov v razdobju od leta 1947 do 1954 90,8. Vplačanih je bilo 262 milijonov dinarjev premij, odškodnin pa so izplačali 238.035.000 dinarjev. Če pa računamo režijske stroške, ki znašajo 25 odst. vplačil, ostane za poravnavo odškodnin (238 milijonov) tehnična premija 196,5 milijona dinarjev in primanjkljaj pri tehnični premiji 41,5 milijona din. Lani bi bil primanjkljaj še precej manjši, če bi ne bilo treba plačati tako velike odškodnine za hmelj.

	milijonov din	odst.	razlika + dobiček odst. — izguba premija	
Zavarovanje posevkov				
premije	2.916,6			
odškodnine		3.556,8	121,82	milij. din
stroški		725.1	24.83	
skupaj	2.916,6	4.281,9	146,65	—1362,3 —46,65%
Zavarovanje živine				
premije	2.480,6			
odškodnine		1.715,3	69.14	
stroški		687.2	27,7	
skupaj	2.480,6	2.402,5	96,84	+78,1 +3,1
Posevki in živina				
premije	5.400,2			
odškodnine		5.272,1	97,63	
stroški		1 412,3	26,15	
skupaj	5.400,2	6.684,4	123.78	—1284,2 —23,78

Iz teh podatkov vidimo, da je imel zavod 1.284.200.000 dinarjev zgube.

Dandanes se celotna tehnika zavarovanja ravna po naslednjem načelu: Za enak riziko — enake premije. Spričo izgub, ki jih je imel Državni zavarovalni zavod pri kmetijskem zavarovanju, ni mogoče trditi, da je deloval po kapitalističnih načelih. V Sloveniji je bil odstotek škode pri zavarovanju posevkov v razdobju od leta 1947 do 1954 90,8. Vplačanih je bilo 262 milijonov dinarjev premij, odškodnin pa so izplačali 238.035.000 dinarjev. Če pa računamo režijske stroške, ki znašajo 25 odst. vplačil, ostane za poravnavo odškodnin (238 milijonov) tehnična premija 196,5 milijona dinarjev in primanjkljaj pri tehnični premiji 41,5 milijona din. Lani bi bil primanjkljaj še precej manjši, če bi ne bilo treba plačati tako velike odškodnine za hmelj.

Kmetijsko zavarovanje ima svoje posebnosti. Zato tudi ni mogoče v zavarovanju upoštevati škode, ki nastane zaradi rastlinskih bolezni, ali škode, ki jo živinorejec utrpi zaradi nepravilnega ravnanja z živino. Tako se tudi ni mogoče zavarovati pred škodo, ki jo utegne povzročiti suša, dalje pred potresom itd. Riziko bi bil tako velik, da bi morale premije znašati do 40 odst., česar bi ne mogli doseči, zlasti ker je v FLRJ kmetijstvo marsikje še zelo zaostalo.

Posevke zavarujemo proti toči in požaru. Jamstvo se začenja pri vinogradih, ko začne trta cveteti, pri sadnem drevju, ko drevje odcvete, pri hmelju pa 15. maja. Kjer gojijo hmelj na žičnih oporah, se začne jamstvo šele, ko doseže hmelj višino žice. Pri povrtnini, tobaku in cvetju se jamstvo začenja na dan posaditve, pri posevkih pa od dneva, ko seme vzkali. Mladi vinogradi in sadovnjaki, ki še ne rodijo, so izključeni iz zavarovanja, ker jih lahko popolnoma poškoduje le zelo močna škoda, kar pa se zgodi zelo redko. Škoda po mrazu doslej ni bila zajeta v jamstvo zavarovalnega zavoda, ker je težko določiti podlago za to vrsto nevarnosti in njen obseg, da bi določili ustrezajočo premijsko stopnjo in dognali pravilno ocenjevanje škode.

Na nekaterih področjih so pogosto poplave. Tam bi bilo mogoče zavarovati posevke proti tej nevarnosti. Če bi zavarovanje pred poplavami razširili na vse kmetijske zavarovance, bi morali premije zelo povečati, kar bi bila neupravičena obremenitev zavarovancev v krajih, kjer so poplave redke.

Zavarovanje pred škodo po rastlinskih boleznih in škodljivcih ni uvedeno zato, ker bi to ne spodbujalo pridelovalcev, da bi zatirali bolezni in škodljivce, za kar je dandanes že dovolj učinkovitih sredstev.

Zavarovanje živine obsega jamstvo za škodo, ki nastane zaradi pogina, zasilnega zakola, zaradi bolezni ali nesreče. Zavarovani morejo biti kopitarji od šestega meseca starosti do 10. leta, govedo od pol leta do 12 let, prašiči po četrtem mesecu, drobnica pa po šestem mesecu. V zavarovanje ne morejo biti sprejete bolne živali, za katere je sum, da imajo kužno bolezen, dalje izčrpane, slabotne, slepe živali, ki jih rede v slabih zdravstvenih razmerah, in prašiči izpod 20 kg teže. Državni zavarovalni zavod zavaruje tudi čebele proti škodi zaradi pogina ali prisilnega uničevanja v zvezi z ukrepi proti kužnim boleznim ali zaradi nesreče. Hkrati je zavarovan tudi panj, ne le čebelja družina. Državni zavarovalni zavod zavaruje tudi pse. Drugje po svetu jih zavarujejo samo še v Švici in na Švedskem.

V Sloveniji je tako imenovani škodni odstotek pri kopitarjih in govedu še precej velik. Škode so pogoste predvsem zaradi težavnih porodov in tujih teles pri govedu. Pri kopitarjih povzročajo škodo kolike, nedeljska bolezen konj, srčne in pljučne bolezni itd. Pri prašičih povzroča škodo svinjska rdečica, dalje težavni porodi — živinorejci zavarujejo navadno le breje svi-

leto	odškodnine din	odstotek proti premijam	din
1950	50,573.000	81	63,012.000
1951	63,014.000	103	60,951.000
1952	50,006.000	100	49.958.000
1953	37,036.000	76	48,745.000
1954	36,146.000	54	66,202.000

Da bi omejili škodo v živinoreji, so določili preventivni sklad (za preprečevanje obolenj, škode) za razne pripomočke, veterinarske potrebščine, za ureditev jam, kjer pokopavajo mrhovino, za pokončavanje volkov, za podporo Zvezi čebelarskih zadrug, za propagando itd.

Kmetijsko zavarovanje temelji tudi na strokovnosti posameznih kmetovalcev, ki lahko delno po svojih močeh ukrepajo, da je manj škode. S tem se zavarovanje poceni, lahko pa bi se tudi posplošilo. Zato Državni zavarovalni zavod nudi članom splošnih kmetijskih zadrug kolektivno zavarovanje, če pristopi nad polovico članov posamezne zadruge. Pri kolektivnem zavarovanju lahko zavarovanci uživajo ugodnost tarife socialističnega sektorja, tako da plačujejo manj.

IZ TRŽAŠKE KRONIKE

Izjave dr. Palamare

(Nadaljevanje z 2. strani)

odpora tisočerih zaposlenih delavcev in celotnega prebivalstva, kar se izraža v sedanjih akcijah sindikalnih organizacij, ki so napovedale splošno protestno stavko proti samovolji vodstva CRDA. V tem primeru gre za zaščito skupnih interesov ogromne večine prebivalstva in je zato dolžnost državne oblasti, da odločno posreduje pri tistih, ki so ta položaj povzročili. V demokraciji je treba ščiti interese skupnosti in ne prepuščati posameznikom, da odločajo o usodi tisočerih prebivalcev.

Na pripombo nekega drugega novinarja, da vodstvo CRDA krši zakonitost delovnih pogodb, je dr. Palamara odgovoril, da mora o tem odločati sodna oblast in ne politična. Dalje je zagotovil, da so v Rimu sklenili potencirati trbiško železnico in da so bila v ta namen že določena denarna sredstva. Glede razlastitev na področju industrijskega pristanišča pa je dejal, da ni mogoče zahtevati, da mesto zamre ali pa da se industrijsko pristanišče ne razvija samo zato, ker bi to lahko nasprotovalo interesom določenega števila sicer spoštovanih kmetovalcev. Obljubil je, da bodo skušali tudi to vprašanje zadovoljivo rešiti sporazumno s prizadetimi.

Ravnanje policijskih oblasti

Dalje so bila postavljena še mnoga druga vprašanja, med katerimi vprašanje policijskih prepovedi raznih zborovanj, ravnanje organov javne varnosti, nezadovoljstvo bivših uslužbencev ZVU in izseljevanje tržaških delavcev v Avstralijo.

Glede prepovedi zborovanj je dejal, da osebno nasprotuje zborovanjem tam, kjer lahko nadlegujejo prebivalstvo. O ravnanju organov javne varnosti je izjavil, da policijski organi zadržijo lahko osebo samo 24 ur, nakar morajo izročiti zadevo sodnim oblastem, ki mora odločiti, če se zadržana oseba pridrži v zaporu ali pa se izpusti na svobodo. Samo v izrednih primerih ima policija možnost, da zaprosi sodno oblast če lahko pridrži določeno osebo še dva dni po prvih 24-urah aretacije. Za bivše uslužbence ZVU pa je zagotovil, da bodo vsi tisti, ki imajo po zakonu pravico do državne službe, zadržani v službi. Njegova okrožnica za prostovoljno zapustitev službe je bila namenjena samo onim uslužbencem, ki že sami vedo, da nimajo pravice, da ostanejo še nadalje v državni službi.

Izseljevanje v Avstralijo

O izseljevanju tržaških delavcev v tujino pa je izjavil, da ni res, da odhajajo iz Trsta predvsem specializirani delavci. Pri tem je navedel naslednje podatke, ki veljajo za čas od prihoda italijanske uprave v Trst do predzadnjega odhoda v Avstralijo. V tem obdobju je odpotovalo skupno 2134 oseb. Od teh je bilo 903 otrok in žena in 1231 delovnih moči. Od izseljenih delovnih moči je bilo 274 specializiranih delavcev in 422 «dozdevno» kvalificiranih delavcev. 611 je bilo oseb, ki so bile zaposlene, 488 pa brezposelnih. Iz gornjih številk sledi, da je odstotek specializiranih delavcev in «dozdevnih» kvalificiranih delavcev zelo visok, kar upravičeno vzbuja zaskrbljenost zaradi odhoda te delovne sile.

Dr. Palamara je zaključil razgovor s častnikarji z navedbo raznih statističnih podatkov, ki naj bi dokazali, da se splošni gospodarski položaj v Trstu po prihodu italijanske uprave ni poslabšal, ampak da je statičen z lažjo tendenco k izboljšanju in dejal, da ni mogoče pričakovati takojšnjega občutnega izboljšanja, da pa je treba imeti zaupanje v bodoče ukrepe v prid tržaškega gospodarstva. Hkrati je tudi omenil, da je bilo kljub pomanjkanju rotacijskega sklada danih tržaškim industrijskim podjetjem v letošnjem prvem šestmesečju 4 milijarde 287 milijonov lir posojil. Končno so častnikarjem razdelili statistično brošuro o gospodarskem stanju.

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

POMEN IN VLOGA SKGZ na Goriškem

Že iz nastopnega poročila, ki ga je na ustanovnem občnem zboru te naše osrednje organizacije podal prvi podpredsednik tov. Viljem Nanut je razvidno in poudarjeno, da je Slovenska kulturno-gospodarska zveza reprezentativen organ, ki bo branil kulturne in gospodarske interese v Italiji in usmerjal vso našo dejavnost v tem pravcu.

Mi nismo in nočemo biti kakšna nova politična stranka z omejenim političnim obzorjem in raznimi utesnitvami. V sklopu SKGZ je dana možnost tudi vsem drugim društvom in ustanovam, katerih člani so drugačnega političnega prepričanja, da pristopijo in sodelujejo, ker smo se na kulturnem, gospodarskem, in socialnem področju zamejci v preteklosti in v sedanjosti v mnogih vprašanjih za obstoj in pravice našega naroda le našli na isti poti. Boj za dosego enakopravnosti pri reševanju narodnostnih problemov ter gospodarskega in socialnega položaja v deželnem okviru, ko bo treba nastopati za vse naše najosnovnejše narodnostne, kulturne, gospodarske in socialne koristi, ki jih bo treba vnesti v poseben statut, ta boj ne bo tako enostaven in prav tu bo potrebna vsa naša skupna moč.

Seveda pa bomo pri tem kljub širini našega programa in prav zato ostali ljudje, ki jim je pri srcu napredek in blagor ne samo naše narodne manjšine ampak delovnega ljudstva na splošno. Tak značaj bo imela tudi naša organizacija in naše delo, ne da bi pri tem omejevali osebno prepričanje posameznih članov.

V sklopu SKGZ bo treba postaviti predvsem prosvetno delo, na katerem sloni življenje naše narodne manjšine, na novo podlago in pojačiti ga bo treba z aktivnim sodelovanjem ne samo vseh prosvetnih društev ampak tudi vseh zmožnih članov teh društev. Do sedaj je bilo vse premalo zanimanja za izpopolnitev naših knjižnic v mestu in na podeželju in vse premalo so znali naši ljudje ceniti vrednost dobre knjige ter premalo posegali po njej v prostih urah. Naša pevska društva morajo v okviru splošnega prosvetnega dela še tesneje povezati svoje pevce, navdušiti jih za lepo narodno pesem, osrednja organizacija pa mora poskrbeti, da bodo periodično na primernih prireditvah pokazali svoj napredek pred ljudstvom. Res je, da nam povsod na Goriškem primanjkuje primernih prostorov za kulturno-prosvetne prireditve. Zato pa si je SKGZ med drugimi nalogami zadala tudi to, da bo začela z akcijo za zbiranje prispevkov in potem za gradnjo osrednjega kulturnega doma, kjer nam bo laže izvajati naš kulturni program.

Stevilna druga področja so, kjer je potrebno odločno in enotno delo nas vseh, pa naj si bo to pri podpiranju naše učeče se mladine, ki je bodočnost naroda in ima svoj osrednji dom v Dijaškem domu v Gorici, pa do kmečkih posojilnic in raznih zadrug, ki naj bi postavile gospodarstvo našega delovnega ljudstva na trdnejšo podlago.

Z zanimanjem za razvoj vseh teh in drugih panog bo SKGZ mnogo bolje skrbela za napredek naše narodne manjšine in bo bolj učinkovito zaščitila njene osnovne koristi, kot pa kakšno prazno politično frazarjenje v ozkem okviru kratkovidne politične utesnitve, ki ne pozna sodelovanja s širokimi delavskimi in kmečkimi množicami, ki imajo skoraj na vseh področjih iste cilje in iste potrebe kot naš delovni človek.

(Iz «Soče»)

DELEGACIJA NOTRANJE KOMISIJE PRI GORIŠKIH OBLASTEH

Obljubili so, da bo ravnateljstvo CRDA sprejelo na delo suspendirane delavce

Goriške oblasti so ugodile želji koordinacijskega odbora notranjih komisij za goriško pokrajino in v petek sprejele delegacijo odbora, katero so sestavljali Manfredini za CGIL, Pastorutti za CISL in Buono za UIL. Delegacija je goriškemu županu, predsedniku pokrajine Culotu in prefektu De Zerbiju obrazložila položaj v največjem industrijskem podjetju v pokrajini. Predvsem so člani delegacije kritizirali ukrep ravnateljstva CRDA, ki je povzročil suspenzijo 1.400 ladjedelniških delavcev. Ta ukrep ni bil izdan samo proti pravilom, ki urejujejo odnose med notranjo komisijo in ravnateljstvom, ampak tudi proti sami ustavi, členom 3, 4 in 441 Prefekt in ostali so zagotovili delegaciji, da ni strahu, da bi prišlo do novih odpustov v CRDA v Tržiču, ampak je treba nadejati, da bo ravnateljstvo, čeprav počasi, zopet sprejelo na delo suspendirane delavce.

Delegacija notranjih komisij se je zahvalila oblastem za njihovo zanimanje za težave delavstva v naši pokrajini, in upa, da se bo položaj v najkrajšem času normaliziral.

Obvestila županstva

Županstvo opozarja prodajalce lubenic, da jih morajo prodajati na stojnicah, pokritih z nepremočljivim pogrinjalom, ki se lahko pere. Vse lubenice morajo biti pokrite tako dobro, da jih ne doseže niti muhe, niti prah. Prodajalec lubenic mora odstraniti olup, preden izroči kupcu kose lubenice, ter ga vreči v pokrito posodo. Vsi tisti, ki ne bodo izvajali navodil županstva, bodo kaznovani po zakonu.

* * *

Županstvo obvešča, da bo zaradi običajnega pregleda javna tehtnica na Trgu Giulia ta zaprta v dneh 25., 26. in 27. julija. Vse te dni bodo prizadeti lahko uporabljali tehtnico pri občinskih podjetjih v Ul. IX. avgusta.

Goriška je proslavila dan vstaje

Zborovanje s kulturno prireditvijo in telovadnim nastopom

Na področju Goriške skupnosti komun so v preteklih dneh slavnostno proslavili Dan vstaje.

Na praznik 22. julija je priredil lepo proslavo v Panovcu mestni odbor Zveze borcev iz Nove Gorice skupno s strelsko družino. Dopoldne so v Panovcu imeli množično strelsko tekmovanje. Popoldne pa je bilo veliko množično zborovanje, ki sta mu sledili kulturna prireditev in telovadna akademija domačega društva «Partizan».

Ta dan so lepo proslavili tudi v Ajdovščini, Vipavi, Sempetru pri Gorici in v večjih krajih v Brdih.

Pomembno praznovanje je bilo že prejšnjo nedeljo v Gornji Tribuši na Tolminskem, kjer so se zbrali preživeli kurirji relejnih postaj. Nekdanji kurirji postaje «P-7» so ovekovečili svojo osrednjo kurirsko postajo, ki je bila velike važnosti za vso Primorsko s spominsko ploščo. Ploščo je odkril bivši komandant relejnih postaj za Slovenijo podpolkovnik Jože Žukovec — Vladimir, ki se je spomnil na nad 300 kurirjev, ki so delovali na Primorskem in izmed katerih jih je mnogo padlo za svobodo svojega ljudstva. O zgodovini NOB na Primorskem ter o nekaterih notranjih in zunanjih političnih dogodkov je govoril tov. Milo Vižintin. Sodelovala sta domači pevski zbor in godba iz Tolmina.

Z okna bolnišnice je padel na pločnik

V nedeljo so pripeljali v bolnišnico k Rdeči hiši 58-letnega prodajalca rib Angela Fabretta, stanujočega v Ul. Montesanto 99. Moža je namreč prijel srčni napad in njegovo stanje se je slabšalo iz dneva v dan, tako da je zahteval celo duhovnika. Ni znano, kako se je mogel v petek dvigniti iz postelje in oditi do okna, s katerega je padel ali skočil na pločnik pred bolnišnico. Nihče namreč ni bil prisoten in tako bolničarji kakor njegovi sorodniki ne morejo povedati, ali je Fabretto napravil samomor ali pa je le po nesreči padel z okna v prvem nadstropju. Pri padcu si je razbil lobanjo in je še istega dne umrl.

Izlet SPD

SPD v Gorici organizira v soboto 30. in v nedeljo 31. t. m. izlet na Nevejsko sedlo in na Prestreljenik. Prevoz bo z avtobusom. Odhod v soboto ob 15 uri, izpred kavarne Bratuž. Vpisnina pri D. Suligoju do četrtka. Voznina za člane 750 lir, za nečlane 850 lir.

DEZURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna S. Giusto, Korzo Italia 102 - tel. 31-52; od 8. do 13. ure je dežurna lekarna Mantovan, Korzo Verdi 17 - tel. 28-79.

„Messaggero Veneto" zopet sramoti

«Messaggero Veneto» iz Vidma se je včeraj 23. julija še enkrat oglasil v zvezi s procesom, ki ga pripravljajo oblasti proti nekaterim pripadnikom Beneške čete. Obtožujejo «Primorski dnevnik» in «Matajur», da sta celo do Beograda razširila svoje pritoževanje zaradi tega, ker sodne oblasti v Vidmu in Cedadu pripravljajo obsodbo Benečanov. Pisuni pri «Messaggeru» so prišli do teh obtožb, ker so čitali, da sta tudi «Ljudska pravica» v Ljubljani in «Politika» v Beogradu pisali in protestirali proti nezaslišanemu ravnanju italijanskih sodnih oblasti v zvezi s tem procesom. Kaj mislijo možje okrog «Messaggera», da v Ljubljani in Beogradu čitajo samo «Matajur» in «Primorski»? Kdo je več pisal o tem procesu kot ta strupeni list, ki že od konca vojne, ne vemo po katerih direktivah, ne dela drugega, kot podpihuje nacionalni antagonizem v videmski in goriški pokrajini! Naj se zaveda urednik tega lista, da ni opravičil za njihovo pisanje!

V majhnem, a strupenem članku prikazuje, da so obtoženci, ki so v Jugoslaviji, krivi česar jih obtožujejo, češ da ne bi pobegnili, če se ne bi čutili krive!

«Messaggero» ve, zakaj so zbežali v Jugoslavijo! Niso pač hoteli napraviti takšnega konca kot Andrej Juša iz Petjaha, kot Anton Šibav iz Skrutovega in kot ubogi 18-letni Ivo Obit iz Postala!

I. P.

Velik uspeh uprizoritve Primorskih zdrah v Standrežu

Sinočnja uprizoritev «Primorskih zdrah» na prostem v Standrežu je žela velik uspeh. Med številnimi gledalci in igralci se je takoj vzpostavil kontakt. Vsa igra je potekala ob nepopisnem navdušenju goriškega občinstva. Oblasti sta predstavljala šolski inšpektor gospod Spacapan in didaktični ravnatelj slovenskih šol g. Leban.

KINO

CORSO. 15.00: «Trije Američani v Parizu». T. Curtis.
VERDI. 15.00: «Ščepec sreče», cinemascop. D. Day.
CENTRALE. 15.00: «Rdeče bakle». G. Montgomery.
VITTORIA. 15.00: «Paridova ljubimka». H. Lamarr.
MODERNO. 15.00: «Kid, morski ropar». Gianni in Pinotto.
KINO NA ODPRTEM. 21.00: «Grofica Castiglione», Y. De Carlo.

Pod okriljem ZSPD uprizori SNG za Tržaško ozemlje na DVORIŠČU KONSUMNE GOSTILNE V ŠTANDREŽU DANES 24. t. m. ob 21. uri

komedijo CARLA GOLDONIJA

„PRIMORSKE ZDRAHE"

(«LE BARUFFE CHIOZZOTTE»)

Ponašil dr. MIRKO RUPEL
Režija: JOŽE BABIČ in MODEST SANCIN
Glasbena priredba: O. KJUDER. Ples: O. GORJUP.
Scena: JOŽE CESAR in inž. arh. VIKTOR MOLKA
Godi se v primorski vasi v starih časih.

* * *

Prodaja vstopnic od 9. do 12. ure na ZSPD v Gorici in dve uri pred pričetkom predstave pri blagajni.

Ako bo dovolj ljudi, bo k predstavi v Standrežu danes vozil poseben avtobus, in sicer: iz Gorice (Travnik) ob 20.30; iz Pevme skozi Podgoro ob 20.30 in iz Sovodenj ob 20.30. Po končani predstavi bo avtobus odpeljal udeležence iz Standreža v Gorico, Pevmo in Sovodnje.

ŠPORTNI DNEVNIK

OD ZAGREBA DO SLAVONSKEGA BRODA

Včerajšnji zmagovalec Varga ogroža Müllerju prvo mesto

Prvo poletapo so dirkači vozili na kronometer

SLAVONSKI BROD, 23. — Po vročini vseh teh dni je danes nastopil osvežujoči dež. Deževalo je v prvi današnji poletapi, to je od Zagreba do Popovače, ko so dirkači vozili z individualnimi starti na kronometer. V tem prvem delu se je zelo okoristil Jugoslovan Varga, specialist za dirke take vrste. Prednost, ki si jo je priboril v tem delu etape, mu je pripomogla, da je sedaj na drugem mestu v splošni klasifikaciji, razmeroma blizu Avstrijcu Muellerju, ki je še vedno prvi.

V drugi poletapi, od Popovače do Slavonskega Broda, pa je pihljal prijeten vetrič, tako da so dirkači lahko kar lepo vozili po sicer ne preveč raznoliki pokrajini. V Slavonski Brod so prispeli v veliki skupini in v končnem sprintu je zmagal Bolgar Ognenski. Zmagovalec celotne etape pa je seveda Varga.

Jutri imajo dirkači še 205 km ravne in lepe ceste do Beograda. To je prvič, da se bo dirka, katere ime je letos že kar anahronistično («Po Hrvatski in Sloveniji»!?) končala v Beogradu. Lahko se reče, da je že ves športni Beograd nestrpen v pričakovanju jutrišnjega zaključka te dirke. Cilj bo na stadionu Crvene zvezde in računajo, da bo napolnjen do zadnjega prostora.

Vargo ločijo od Muellerja skoraj tri minute. To razliko bi bilo mogoče eliminirati v kaki hriboviti etapi — seveda, če ne bi bil prav Mueller eden izmed dobrih dirkačev v hribovitih etapah. Na ravnini brez posebnih ovir pa bo Varga težko ušel, če se ga bo Mueller dobor držal. Vendar pa je Avstrijec le v slabšem položaju. Varga ima namreč poleg sebe močno jugoslovansko moštvo, ki mu lahko pomaga skozi vso etapo. Pri Muellerju je pa drugače. On ima edino v Raunerju kolikor toliko dobrega pomočnika, vendar je težko misliti, da bosta lahko vzdržala napad Jugoslovanov, če bodo ti znali in tudi zares hoteli Vargi pomagati.

Vrstni red na cilju prve poletape Zagreb - Popovača, 57 km na kronometer:

1. Varga (Jug.) 1.29'27"; 2. Rauner (Avstr.) 1.30; 3. Petrović (Jug.) 1.30'17"; 4. Cvejin (Srbija) 1.30'23"; 5. Mueller (Avstr.) 1.30'35"; 6. Jonsson (Dan.) 1.30'49"; 7. Bergant (Jug.) 1.31'22"; 8. Schoenmakers (Hol.) 1.31'27"; 9. Assennov (Bolg.) 1.31'55"; 10. Van Thournut (Belg.) 1.31'59".

Vrstni red na cilju druge poletape Popovača - Slavonski Brod, 133 km:

1. Ognenski (Bolg.) 3.12'17"; 2. Ferrari (Luksemb.); 4. Van Thournut (Belg.); 4. Schoenmakers (Hol.); 5. Curk (Slov., indiv.). Nato še 43 dirkačev.

Končna klasifikacija VII. etape: 1. Varga 4.41'44"; 2. Rauner 4.42'17"; 3. Petrović 4.42'34"; 4. Cvejin 4.42'47"; 5. Mueller 4.42'52"; 6. Jonsson 4.43'06"; 7. Bergant 4.43'39"; 8. Schoenmakers 4.43'54"; 9. Assennov 4.44'13"; 10. Van Thournut 4.44'16".

Splošna klasifikacija:

1. Mueller 33.39'53"; 2. Varga 2'48"; 3. Krstev 4'36"; 4. Petrović 13'55"; 5. Bolzan 16'15"; 6. Van Thournut 16'15"; 7. Ilijev 24'26"; 8. Jonsson 24'34"; 9. Jugo 27'13"; 10. Rauner, 29'51".

V klasifikaciji za moštva ni bistvenih sprememb. Še vedno vodi Jugoslavija I. pred Bolgarijo, Avstrijo, Slovenijo I., Jugoslavijo II. itd.

Rusinja Cumakova svetovna prvakinja v skiffu

Sredozemske igre

Navajamo nadaljnje rezultate s Sredozemskih iger v Barcelloni:

KOSARKA

Francija - Turčija 58:43 (22:23)
Libanon - Sirija 64:46 (34:22)

LAHKA ATLETIKA

110 m zapreke - finale: 1. Candau (Fr.) 14"9, 2. Dohen (Fr.) 15"2, 3. Bernard (Fr.) 15"4, 4. Massardi (It.) 15"4, 5. Kambadelis (Grč.) 15"7.

800 m - I. polfinale: 1. Depastas (Grč.) 1'51"2, 2. Barris (Šp.) 1'53"8, 3. Djan (Turč.) 1'53"9, 4. Onel (Turč.) 1'54"1, 5. Jimenez 1'54"3, 6. Fadl (Eg.) 1'54"5.

II. polfinale: 1. Kočak (Turč.) 1'51"1, 2. Dupoux (Fr.) 1'52"9, 4. Cabrera (Šp.) 1'54".

5000 m (finale): 1. Mimoun (Fr.) 14'27"6, 2. Osman (Turč.) 14'39".

Krogla - finale: 1. Thomas (Fr.) 15.70 m, 2. Tsakanikas (Gr.) 15.49, 3. Meconi (It.) 15.35.

Višina - finale: 1. Fournier (Fr.) 1.98 m, 2. Gallo (Fr.) 1.98, 3. Etin (Turč.) 1.90, 4. Damatio (Fr.) 1.85, 5. Koenis (Gr.) 1.85, 6. Arino (Šp.) 1.85.

400 m zapreke - I. polfinale: 1. Filiput (It.) 54"4, 2. Basset (Fr.) 55.7, 3. Kambadelis (Grč.) 56.4.

II. polfinale: 1. Cury (Fr.) 53.4, 2. Bart (Fr.) 54, 3. Kosmas

Disk: 1. Consolini (It.) 52.81 m, 2. Kounadis (Grč.) 47.23, 3. Yataganas (Grč.) 45.63, 4. Guesdon (Fr.) 45.25, 5. Darot (Fr.) 45.08, 6. Maissant (Fr.) 44.79.

200 m: 1. Gnochi (It.) 21"6, 2. Lombardo (It.) 21"7, 3. Montanari (It.) 21"7, 4. El Abdin (Eg.) 22"2.

Daljina: 1. Ulivelli (It.) 7,17 m, 2. El Shafy (Eg.) 7,11, 3. Cacaut (Fr.) 7,10, 4. Kipouros (Lr.) 7,10, 5. Bernal (Fr.) 7,05, 6. Wanko (Fr.) 6,93.

PLAVANJE

1500 m - I. skupina: 1. Galletti (It.) 20'28", 2. Hassen (Eg.) 20'41"6.

VATERPOLO

Italija - Francija 4:1 (2:0)

Honved eliminiran!

V drugi tekmi je V. Lobogo zmagal s 5:1

BUDIMPESTA, 23. — V tekmovanju za Srednjeevropski pokal je Voeroes Lobogo danes nepričakovano presenetil: premagal je svojega rivala Honved s 5:1 (4:1). Ker je v prvi tekmi zmagal Honved s 4:1, je skupni rezultat 6:5 za V. Lobogo, ki bo igral finale med UDA iz Prage in Slovanom iz Bratislave. Edini gol za Honved je dosegel Puskas, za Voeroes Lobogo pa Kovacs I. 2 (enega iz enajstmetrovke) in Molnar 3.

Nekaj rezultatov s plavalnega prvenstva ZDA:

400 m: 1. Ford Kinno 4.38.7; 2. Bill Woolsey 4.39.3; 3. George Onekea 4.45.5; 4. George Green 4.46.4.

100 m prosto: 1. Sandy Gideonse 57,6; 2. Dick Cleveland 57,8; 3. John Glover 57.8; 4. Reed Patoerson 57,8; 5. Dane McIntyre 57.9; 6. Dane Armstrong 58,4; 7. Jim Stevenson 58,6.

KINO V KRIŽU

Danes, 24. t. m. ob 16. uri

LEPI PLEN

Yvonne De Carlo, Scott Brady.

KINO ŠKEDENJ

predvaja danes 24. t. m. ob 18. uri barvni film:

Pobesnela strelka

Betty Grable, Cesar Romeo.

V ponedeljek 25. t. m. in torek 26. t. m. ob 19.30 uri film:

„N-zgodba sadista"

KINO PROSEK-KONTOVEL

predvaja danes 24. t. m. ob 17. uri Columbia film:

«RESILA TE BOM»

Igrajo: Ingrid Bergman in Gregory Peck.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

„MOTO GUZZI"

KLASIČNI PROIZVODI! POSEBNE CENE.

Sezonski:
«CARDELLINO» 99.500,
«ZIGOLO» 137.000,
«LUKSUZNI ZIGOLO» 153.000,
«GALLETTO» 249.000,
«AIRONE 250 za turizem» 349.000,
«SPORT» 364.000,
MOTORJI s tovornikom za 15 stotov.

Okoristite se s takojšnjo dobavo.

Avtomehanična delavnica, brusenje cilindrov

CREMASCOLI

UL. FABIO SEVERO 18
TRST
TEL. 38-903

Kino na Opčinah

predvaja danes 24. t. m. z začetkom prve predstave v zaprtem prostoru ob 15.30 uri in druge ob 20. uri; na odprtem prostoru pa ob 20.30 uri, barvni Metro film:

„V VRTINCU"

(VIA COL VENTO)

Po slavnem romanu Margerite Mitchell

Igrajo:
VIVIEN LIEGH, CLARK GABLE, LESLIE HOVARD

Jutri, ponedeljek 25. t. m. ponovitev istega filma z začetkom ob 18. uri v zaprtem in ob 20.30 na odprtem prostoru.

„Oglasov ne plačuje trgovec, ki oglase naroča in tudi ne kupec, ki pri tem trgovcu kupuje. V resnici plača oglase konkurent, ki sam ne oglaša."
(Herbert Casson)

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Druga knjiga)

TEŽKA JE POT DO UČENOSTI

40. Drugo poglavje: V CIRIL-METODOVI ŠOLI - UČITELJ ADAMIČ - NOVA KATASTROFA

Moralo je preteči sto let od Goethejeve smrti, da se je pokazala njegova večja *avtentičnost* v primeri s Schillerjem. O bistvu avtentičnosti in avtentičnega sem obširneje govoril v prvi knjigi teh spominov. Zadnjega o tem kočljivem pojavu gotovo nisem povedal, ker se morda tudi ne da povedati ali sploh ne z besedo izraziti. Tu naj omenim le to, da je avtentično ali avtentičnost v tesni zvezi s tem, ker smo po analogiji z dimenzijami prostora imenovali *intenziteto* kot četrto dimenzijo neke duhovne stvaritve. Za tiste čitatelje, ki so doslej pazno sledili tem spominom in izvajanjem v njih, naj za zaključek navedem motto iz neke Poejeve novele kot globokoumno ilustracijo te avtentičnosti ali intenzitete. Poe sicer pripisuje besedilo tega motta srednjeveškemu angleškemu filozofu Josephu Glauvillu, toda Baudelaire in drugi Poejevi raziskovalci, ki so dela tega filozofa pregledali, niso v njih našli sledu o kaki sorodni misli. Poeja razumem: vedel je, da ima pri sodobnikih nizko ceno, zato se je za tako globokoumno misel rajši skliceval na neko že utrjeno ime, da bi tej misli dal večji poudarek. Da je ta misel resnično Poejeva, mi potrjuje sorodno razglabljanje v nekaterih njegovih filozofskih spisih (n. pr. v eseju «Heureka»).

Besedilo Poejevega motta je naslednje:

Globoko v notranjosti živi volja, ki ne umre. Kdo pozna skrivnosti volje in njeno silo? Kajti bog ni drugega kot velika volja, ki pronica z močjo svoje *intenzitete* v vse stvari. In človek je podvržen angelom ali niču samo zaradi nemoči svoje mlahave volje.»

Ta neznanska intenziteta tiči tako v Poejevih kakor v Goethejevih delih. Tiči tudi v poezijah našega Preširna. Ta intenziteta je tisti činitelj v nekem duhovnem opusu, ki se po sodobnikih toliko kot nikoli ne spozna. Samo preizkušnja deset in stoletij ga razkrije tudi profanemu očesu.

19.

Ko sem pisal o zbiranju znamk, tej novi zbirateljski strasti, ki je bila takrat zajela mene in veliko mojih sošolcev in Akvedotu kot nekakšna simpatična in neškodljiva epidemija, sem omenil očetovega kolega, ravnatelja neke poštne podružnice v Trstu, ki je kot odrasel mož s svojim zgledom in uspehom to strast v meni samo utrdil in pospešil.

V nasprotju z mojim očetom, ki je bil, čeprav čedno napravljen, vendarle po postavi in po zunanjosti skromna pojava, je bil direktor K-r visokorasel in eleganten gospod, cigar distingvirana zunanjost in malce odmaknjena drža sta bili na prvi pogled opazni. Za ženo je imel Hrvatico, ki je veliko polagala na lastno zunanjost in na zunanjost svojih dveh hčera, Jelke in Olge. K-rjeva sta imela še dva sina, Viktorja in Slavka, ki sta bila starejša od nas. Mislim, da je bil Viktor v tistih letih že maturant, resen, mlad gospod, ki je kdaj pa kdaj tudi prišel s starši in sestrami k nam na obisk. Stanko, ki je bil za učenje preveč nestrpen, je presedlal kot štirinajstleten deček k trgovski mornarici in smo ga pri nas le redko videli.

K-jevi so stanovali v mestu in da bi se gospa in hčerki kdaj naužili svežega zraka, so zlasti ženske prihajale pogostoma k nam na obisk. Dekletci sta bili v primeri z nami otroki hudo bledolični in nežni. Z nami sta govorili na pol slovenski in na pol hrvatski in ko sta odhajali, nista nikoli pozabili zahvaliti se moji mami z besedami: «Hvala za *sve*.» Moji mami je bila ta njuna fina vzgoja na moč všeč, tako da je dala deklici nekoč Mašenki za zgled. Mašenka pa se ji je odrezala s pripombo: «Pa bi nas bila tudi ti tako naučila», očitek, ki ni bil prav upravičen, ker smo mi otroci sami predpostavljali «divjo rast» preveliki skrbi in brižnosti pri našem odgajanju.

Z Jelko in Olgo nas je družilo prisrčno otroško tovarištvo. Vodili smo ju po vrtu in na njuno in njune mame grozo smo v trenutku splezali skoraj ne neko drevo. Velikokrat so ti obiskovalci našli že ob svojem prihodu Mašenko in mene vsakega na svojem drevesu: Mašenko na enem izmed obeh kostanjev pri vodnjaku, ko je, lepo počivajoča v vejevju, prebirala kak roman in zraven glodala hruške; mene pa na «moji» lipi pri portonu, ko sem tudi jaz kaj prebiral ali pa stikal po lipovih listih za gosenicami lipovega vešča in drugih metuljev. Če naju niso hitro opazili, sva se drug za drugim bliskovito spustila z našega drevesnega zatočišča in cepnila tik pred prestrašenimi gosti na tla.

To njihovo začudenje, ki je bilo takrat tipično zlasti za mestne gospe in dekleta, za naše različne spretnosti je vsaj v meni zbudilo za druge neprijetno željo, da bi se pred njimi s svojimi spretnostmi izkazoval in postavljal. Plezal sem pred njimi gor in dol po drevesih, se postavljal na glavo, se prekopiceval in izzival Branka ali kakega drugega pajdaša, da bi se šel z mano metat. Mamino pripovedovanje in oštevanje, naj to razvado opustim, ni veliko zaleglo, dokler nisem od nepričakovane strani prejel zaslužen pouk.

Gospa K-rjeva in njeni hčerki so bile v resnici podobne bitjem iz umetnega rastlinjaka. Vse tri in, razumljivo, pri tem zlasti gospa, so skrivale svoj obraz pred slehernim sončnim žarkom, tako da je bila njihova polt ne samo bleda ali bledo-rožnata, marveč naravnost prosojna. Ker smo pri nas vsi brez razločka, ali dečki ali deklice, enako ljubili plezanje po drevesih, skakanje, kopanje v morju in hojo po soncu, sem jaz po analogiji sklepal, da so tudi pri K-rjevih vsi po istem kopitu, to se pravi, da so vsi enako razneženi in pomehkuženi.

Nekoč je prišel z gospo in deklicama tudi njen sin oziroma njun brat Stanko, deček kakih štirinajstih let, v lepi mornariški obleki, ki je prejel prav takrat kratek dopust. Nisem opazil, da je bil njegov obraz zagorel od sonca in da je bila njegova hoja prožna in trda obenem. Kot po navadi sem se tudi takrat začel izkazovati in splezal zapovrstjo na več jablan. Stanko me je nekaj časa mirno opazoval, ko pa sem v svoji domišljavosti pozval navzoče, naj kdo isto ponovi za mano, je Stanko kot bi trenil splezal na najvišjo jablano in stopil, čeprav znatno večji in težji od mene, celo na tisti zadnji vršič, na katerega si jaz do tedaj nisem nikoli upal stopiti. Bil sem prizadet v svoji nečimrnosti in sem si skoraj želel, da bi se vršiček pod Stankovo težo zlomil. Toda mladi mornar, vajen vse drugačnih plezalnih akrobacij, o katerih pa jaz do takrat še nisem nič vedel, je našel tako izvrstno ravnotežje, da je, stoječ na vršičku, celo lahko razširil roke. Nato se je prav tako po bliskovito spustil z drevesa na tla.

Bil sem poražen in osramočen. Toda tudi poučen in ozdravljen svoje razvade razkazovanja. Vsaj pred K-rjevimi se nisem nikoli več postavljal s svojimi deškimi spretnostmi.

Jelki je moralo biti takrat okrog dvanajst, Olgi okrog deset let. Prva je delala čast svojemu imenu: bila je vitka, tenka in visoko vzbrstela kakor prava jelka. Obraz ji je bil prozorno bled, imela je lepe, že nekam izrazite poteze, medtem ko je bila Olga manjša, nekaj bolj polna in je že takrat kazala, da se bo razvila v pravo lepotico. Po celotnem izrazu sta si bili sestri zelo podobni, čeprav je bilo pri Jelkinem obrazu vse bolj podčrtano, kar je tvorilo pri Olginem medsebojno ubranost. Polagoma sta se naši družbi in našemu načinu življenja tako privadili, da sta šli z nami otroki tudi na daljše izlete pod Razklani hrib in prinašali z nami vred od ondod polno naročje kraškega cvetja in zelenja.

(Nadaljevanje sledi)